

POZITIVNA DISCIPLINA U SVAKODNEVNOM PODUČAVANJU

SMJERNICE ZA NASTAVNIKE

Dr. Joan E. Durrant

Save the Children
Sweden

POZITIVNA DISCIPLINA U SVAKODNEVNOM PODUČAVANJU

SMJERNICE ZA NASTAVNIKE

Dr. Joan E. Durrant

Save the Children
Sweden

SAVE THE CHILDREN je vodeća neovisna organizacija za djecu u svijetu.

NAŠA VIZIJA je svijet u kojem svako dijete ostvaruje pravo na život, zaštitu, razvoj i učešće.

NAŠA MISIJA je da podstičemo inovativne pomake u načinu na koji se svijet odnosi prema djeci i da postizemo trenutne i trajne promjene u njihovim životima.

Naziv originala: Positive Discipline in Everyday Teaching: Guidelines for Educators

© Save the Children, 2010

Autor: Dr. Joan E. Durrant, Ph

Projekt menadžer: Narantuya Sanjaa

Projektни savjetnik: Terry Durnnian

Za više informacija možete se obratiti:

Savjetnik za zaštitu djece

Save the Children Sweden

SE-107 88 Sundbyberg

E-mail: php@rb.se

Phone: +46 8 698 90 00

web: resourcecentre.se

Naziv: Pozitivna disciplina u svakodnevnom poučavanju: Smjernice za nastavnike

ISBN: 978-9958-0998-0-9

Štampa: Amos graf d.o.o.

Tiraž: 500

Prijevod ove knjige sa engleskog jezika omogućio je i finansirao Save the Children za sjeverozapadni Balkan.

Prijevod: Profis d.o.o.

2014.

“Opredijeljeni smo za mirna sredstva i zavjetujemo se da ćemo sačuvati od zla i zanemarivanja, njih, naše najranjivije građane.”

Raffi Cavoukian, osnivač Centra za poštivanje djeteta, Iz njegove “Konvencije za poštivanje djeteta”.

Zahvale autora

Za Dominique Pierre Plateau i Peter Newell – hvala za iniciranje projekta pozitivne discipline, za Vašu stalnu podršku i za Vaše neumorno zagovaranje zaustavljanja nasilja u dječjim životima.

Za Terry Durnnian i Narantuya Sanjaa – hvala za Vašu viziju pozitivne discipline u učionicama širom svijeta, za brigu oko ove knjige i za Vaš nepogrješivi optimizam.

Naiyana Thanawattho, Pariphan Uawithya, Noppadol Manachaiyarak, Pathamapond Yiamsudhisopon i osoblje iz Save the Children Švedska – Regionalni ured za jugoistočnu Aziju i Pacifik – hvala što ste tako čvrsto vjerovali u projekat pozitivne discipline i što ste ga oživjeli.

Za Jargal Chuluuntulga, Olonchimeg Dorjpurev osoblje iz Save the Children programa u Mongoliji – hvala za Vašu posvećenost, entuzijazam i energiju.

Za Sombat Tapanya – hvala za Vaše neprocjenjivo znanje, Vaš vješti prevod, i Vašu posvećenost da pristup pozitivne discipline proširimo nadaleko.

Za Raffi Cavoukian – hvala za Vaše pronicljive prijedloge, Vašu bezgraničnu velikodušnost i za rasvjetljenje univerzalnosti Zlatnog pravila.

Za Chris Dodd – hvala za Vašu pomoć prilikom istraživanja o religijskim gledištima o disciplini i za vašu posvećenost prenošenju poruka svih religija o nenasilju.

Za Gregg i Jonah Olsen – hvala za neprestanu podršku i stalno partnerstvo. Vi ste inspiracija ovog projekta.

Za Jonaha, mog najvećeg učitelja.

Predgovor

Ovaj priručnik je odgovor na Izvještaj o nasilju nad djecom iz 2006. godine, globalnu studiju o nasilju nad djecom koju su napravile Ujedinjene nacije.

Studija je zaključila da je nasilje uobičajeno iskustvo u životima djece školskog uzrasta širom svijeta – i da se često zasniva na dugotrajnom vjerovanju o načinu na koji djeca uče, kao i na nedostatku svijesti o ljudskim pravima djece.

Svjetski izvještaj o nasilju nad djecom daje preporuke za smanjenje nasilja nad djecom u školama.

Preporuke naglašavaju važnost:

- Zabrane nasilja u školama, uključujući i fizičko kažnjavanje.
- Obuke i podrške školskom osoblju u korištenju nenasilnih pristupa nastavi i vođenju učionice.
- Revizije nastavnih planova i programa za modeliranje nenasilnog rješavanja konflikata.
- Sprovođenja programa sprječavanja nasilja za cjelokupno školsko osoblje.
- Uspostave kodeksa ponašanja zasnovanog na principima prava djece.

Za više informacija o Svjetskom izvještaju o nasilju nad djecom posjetite www.violencestudy.org.

Šta su prava djece?

Svi ljudi imaju osnovna prava. Ta prava važe za svakoga, bez obzira na rasu, boju, pol, jezik, religiju, mišljenja, porijeklo, bogatstvo, status po rođenju, ili sposobnost.

Ljudska prava nemaju samo odrasli – djeca također imaju prava. Ali, zbog toga što su djeca mala i zavisna, odrasli ih često ne smatraju potpunim ljudskim bićima sa pravima.

Svjetske vođe su 1989. odobrile sporazum koji određuje osnovna ljudska prava svakog djeteta. Oni su htjeli osigurati da svako u svijetu zna da djeca imaju prava.

Ovaj sporazum, Konvencija o pravima djeteta, je ratificiran od strane skoro svih zemalja svijeta. Svaka zemlja koja ratificira ovaj sporazum je opredijeljena da osigura zaštitu prava djece.

Konvencija priznaje da su djeca ljudi u razvoju kojima su potrebni odrasli da ih vode.

Ali, odrasli nisu vlasnici djece. Principi ljudskih prava garantiraju da nijedna osoba ne može biti vlasništvo druge.

- Pravo na preživljavanje i puni razvoj njihovog potencijala:
  - odgovarajuću ishranu, smještaj i pitku vodu
  - obrazovanje
  - zdravstvenu zaštitu
  - slobodno vrijeme i razonodu
  - kulturne aktivnosti, uključujući pravo na jezik
  - informaciju o njihovim pravima
  - dostojanstvo

- Pravo na zaštitu od:
  - zlostavljanja i zanemarivanja
  - eksploatacije
  - okrutnosti
  - diskriminacije

- Pravo na učešće u odlučivanju na način da:
  - izražavaju svoja mišljenja i da se njihova mišljenja poštuju
  - imaju utjecaja u pitanjima koja se na njih odnose
  - imaju pristup informacijama
  - slobodno se udružuju s drugima

Pozitivna disciplina zasnovana je na pravu djece na zdravi razvoj, zaštitu od nasilja, i suodlučivanje u svom učenju.

Ovaj priručnik pokazuje nastavnicima kako da podučavaju djecu poštujući njihova učenička ljudska prava.

Za više informacija o UN Konvenciji o pravima djeteta posjetite www.unicef.org/crc

Sadržaj

Predgovor.....	1
Uvod u priručnik.....	9
Za koga je ovaj priručnik.....	16
Kako je organiziran ovaj priručnik.....	20

DIO 1:

TEMELJI POZITIVNE DISCIPLINE U ŠKOLAMA	23
--	----

Poglavlje 1:

PRINCIPI PRAVA DJETETA	25
------------------------------	----

Poglavlje 2:

PEDAGOŠKI PRINCIPI.....	39
-------------------------	----

DIO 2:

PRAKSA POZITIVNE DISCIPLINE U ŠKOLAMA	50
---	----

Poglavlje 3:

UTVRĐIVANJE DUGOROČNIH CILJEVA.....	53
-------------------------------------	----

Poglavlje 4:

PRUŽANJE TOPLINE I STRUKTURE.....	69
-----------------------------------	----

Poglavlje 5:

RAZUMIJEVANJE DJEČIJEG RAZVOJA	89
--------------------------------------	----

Rani razvoj i zašto je važan.....	91
-----------------------------------	----

Tranzicija u školu	99
--------------------------	----

Razvoj djece uzrasta od 6 do 8 godina.....	111
--	-----

Razvoj djece uzrasta od 9 do 12 godina.....	121
---	-----

Razvoj djece uzrasta od 13 do 18 godina.....	131
--	-----

Poglavlje 6:

UOČAVANJE INDIVIDUALNIH RAZLIKA	139
Razlike u obiteljskim okruženjima.....	141
Kulturalne razlike	142
Fizičke razlike	144
Razlike u talentima i interesovanjima.....	146
Razlike u temperamentu	147
Razlike u obradi informacija.....	169
Izazovi u učenju	173

Poglavlje 7:

RJEŠAVANJE PROBLEMA I ODGOVOR POZITIVNOM DISCIPLINOM.....	185
Tranzicija u školu	187
Uzrast 6 do 8 godina.....	217
Uzrast 9 do 12 godina.....	253
Uzrast 13 do 18 godina	275

Zaključak.....	314
Dodatak: Religijska stajališta	317

Uvod u priručnik

“Moj posao je da podučavam, ne da discipliniram.”

“Moram ispuniti plan; nemam vremena za pozitivnu disciplinu.”

Ove izjave prikazuju uobičajeno vjerovanje da su podučavanje i disciplina dvije različite aktivnosti. Zapravo, efikasno podučavanje zahtijeva djelotvornu disciplinu.

Pozitivna disciplina povećava motivaciju učenika, tako da više pazе, više uče, i akademski više postižu.

Pozitivna disciplina smanjuje vrijeme koje nastavnici provode baveći se pitanjima ponašanja, tako da mogu provesti više vremena držeći nastavu.

Pozitivna disciplina pomaže u nastavi. Ovdje se radi o razumijevanju načina na koji učenici uče, izgradnji njihovih vještina i unaprjeđenju samodiscipline koja im je potrebna da bi bili uspješni.

Kod pozitivne discipline se radi o stvaranju i održavanju pozitivnog i djelotvornog okruženja za učenje, gdje se sva djeca poštuju i gdje su uspješni učenici.

Istina je da su odgovornosti i izazovi nastave veliki – voditi grupu individualne djece, od kojih svako ima svoje jače strane, poteškoće, talente i porodične pozadine, sa jednog stepena učenja na drugi. Nastavnici imaju odgovornost da njeguju, podržavaju, motiviraju i prenesu znanje raznolikoj grupi učenika, često sa neadekvatnim sredstvima.

Ali, podučavanje može biti jedno od najzahvalnijih, najvrijednijih iskustava u životu. Privilegija da su im djeca data na čuvanje i da im je povjereno njihovo podučavanje može inspirirati nastavnike da predstavljaju pozitivan utjecaj u životima svojih učenika.

Ali, u životu svakog nastavnika također postoji i frustracija i iskustvo neznanja kako da dopru do određene djece. Može doći do momenata bespomoćnosti ili frustracije, te osjećaja nespremnosti da se suoče sa izazovom. Ponekad dodavanje sopstvenih stresova nastavnika može situaciju učiniti bezizlaznom.

Mnogi nastavnici nisu obučeni za vođenju učionice, rješavanje konflikata ili razvoj djece. Kao rezultat, često se oslanjamo na naša sopstvena rana školska iskustva ili lokalne ideje dobre nastave. U nekim slučajevima, ta iskustva i ideje su pozitivne i inspirirajuće. Ali, često puta su i negativne ili čak nasilne.

Ako je naša obuka bila neadekvatna, naša iskustva gruba ili lokalne ideje ograničene, možemo biti dovedeni do toga da vjerujemo da disciplina u učionici nije ništa drugo do nekoga grditi i udarati. Ali, postoji drugi način.

Šta je pozitivna disciplina?

U mnogim kulturama i jezicima, riječ „disciplina“ se izjednačila sa kontrolom i kaznom – posebno fizičkom kaznom. Ali, ovo nije pravo značenje „discipline“.

Efektivna disciplina je pozitivna i konstruktivna. Ona obuhvata postavljanje ciljeva za učenje i pronalaženje konstruktivnih rješenja za izazove.

Pozitivna disciplina podržava podučavanje i obrazovanje.

Pozitivna disciplina gradi **samopouzdanje** kod učenika i usađuje ljubav prema učenju koja može trajati cijeli život.

Pozitivna disciplina:

- *motivira*
  - *ohrabruje*
  - *podržava*
  - *unaprijeđuje potiče ljubav prema učenju*
  - *vodi ka samodisciplini*
  - *povećava kompetentnost i samopouzdanje*
-

Kazna nije disciplina. Kazna može obeshrabriti učenike, potkopati njihovo samopouzdanje, i dovesti do toga da ne vole ili čak mrze školu. Fizička kazna i poniženje mogu ostaviti dugotrajne ožiljke na samopouzdanje učenika.

Konvencija o pravu djeteta traži zaštitu djece od svih oblika nasilja, uključujući fizičko i emotivno ili ponižavajuće kažnjavanje. Ona također traži da školska disciplina poštuje dostojanstvo djece.

Konvencija o pravima djeteta traži da se djeca zaštite od „svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povrede ili zlostavljanja, zanemarivanja, nemarnog tretmana, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje.“ (Član 19.)

Fizička kazna obuhvata:

- šamaranje
  - udaranje
  - štipanje
  - udaranje predmetima
  - povlačenje za uho ili kosu
  - prisiljavanje djeteta da bude
  - u neudobnom položaju
  - prisiljavanje djeteta da stoji na vrućem ili hladnom
  - zatvaranje djeteta u
  - ormar ili plakar
-

Emotivno kažnjavanje obuhvata:

- galamu
  - vikanje
  - vrijeđanje
  - omalovažavanje
  - spuštanje
  - ignoriranje
  - sramoćenje
  - postidivanje
-

„Pozitivna disciplina“ je nenasilna i poštuje dijete kao učenika. To je pristup nastavi koji djeci pomaže da uspiju, daje im informacije koje trebaju da uče i podržava njihov razvoj.

Decenije istraživanja su nas naučile mnogo toga o načinu na koji djeca uče i razvijaju se. Pristup prikazan u ovom priručniku je zasnovan na tom istraživanju.

Pozitivna disciplina je:

- nenasilna
- fokusirana na rješenje
- uljudna
- zasnovana na principima razvoja djeteta

Pozitivna disciplina je set principa koji se mogu primijeniti u nizu situacija. Ovi principi mogu voditi sve vaše interakcije sa učenicima, ne samo one interakcije koje predstavljaju izazov. One također mogu voditi Vaše podučavanje o akademskim vještinama, ne samo društvenim vještinama i vještinama ponašanja.

Pozitivna disciplina spaja:

- ono što znamo o zdravom razvoju djece,
- nalaze istraživanja o efektivnoj nastavi, i
- principe prava djeteta

Pozitivna disciplina nije:

- popustljivost
- puštanje da učenici rade šta žele
- odsutnost pravila, ograničenja ili očekivanja
- kratkoročne reakcije
- kažnjavanje koje predstavlja alternativu šamaranju, udaranju ili vrijeđanju

Pozitivna disciplina je:

- dugoročna rješenja koja razvijaju samodisciplinu kod učenika
- jasna i konzistentna komunikacija
- konzistentno učvršćivanje vaših očekivanja, pravila i ograničenja
- zasnovana na vašim učenicima i fer odnosu
- izgradnja odnosa uzajamnog poštovanja sa učenicima
- podučavanje učenika o vještinama za cijeli život i unaprjeđenje njihove ljubavi prema učenju
- podučavanje ljubaznosti, nenasilja, empatije, samopoštovanja i poštivanja drugih i njihovih prava
- povećanje kompetentnosti učenika i samopouzdanje da savladavaju akademske izazove i teške društvene situacije

Za koga je ovaj priručnik?

Ovaj priručnik je za nastavnike učenika svih nivoa. On se bavi uobičajenim pitanjima do kojih dolazi između polaska u školu i maturiranja. Ove informacije mogu biti od pomoći nastavnicima svih predmeta.

Ovaj priručnik je također namijenjen budućim nastavnicima. Čak i prije nego što uđu u učionicu po prvi put, nastavnici moraju biti spremni da konstruktivno odgovore na izazove sa kojima će se susresti.

Ovaj priručnik je također i za one koji obučavaju i podržavaju nastavnike, uključujući fakultete za nastavnike, školsku upravu, asistente profesora, i ministarstva obrazovanja.

On se može koristiti na univerzitetskim predavanjima za nastavnike, na radionicama za stručni razvoj nastavnika i u školama kao vodič za unaprjeđenje nastavnog okruženja sa uzajamnim poštovanjem.

Neka djeca su suočena sa određenim izazovima koji nisu tipični za njihov uzrast.

To su:

- poremećaji učenja
- autizam
- poremećaj nedostatka pažnje
- fetalni alkoholni spektar poremećaja (FASD)
- zaostalost u razvoju
- oštećenje mozga
- trauma
- žaljenje
- problemi sa mentalnim zdravljem

Ako ponašanje učenika izaziva naročitu zabrinutost, trebate što prije potražiti savjet specijaliste.

Dok informacije u ovom priručniku mogu biti od pomoći u svakoj učionici, nastavnici djece atipičnog stanja trebaju zatražiti dodatno usmjeravanje od strane školskih psihologa, nastavnika specijalne nastave, terapeuta za govor i jezik, te ostalih osoba sa specijalističkim poznavanjem stanja koja mogu utjecati na učenje učenika.

Naročito je važno za direktore škola da razumiju pristup pozitivne discipline kako bi mogli utvrditi institucionalne barijere koje mogu blokirati pokušaje nastavnika da ostvare pozitivnu disciplinu. Te barijere mogu obuhvatati:

- rigidan Nastavni plan i program
- isključivi fokus na ispunjenje Nastavnog plana i programa sa rigidnim rokovima
- zasnivanje plata i unaprjeđenja nastavnika na bodovima učenika koje su dobili na standardiziranim testovima
- nedostatak priznanja pozitivnog utjecaja nastavnika na živote učenika
- školska kultura koja onemogućava nove pristupe i ideje
- otpor prema investiranju u razvoj nastavnika

Razumijevajući jaku vezu između pozitivne discipline i akademskih postignuća, školska uprava može početi da pronalazi načine podržavanja nastavnika u njihovim nastojanjima da stvore pozitivno nastavno okruženje. Pozitivno nastavno okruženje je ono okruženje u kojem se učenici poštuju i podržavaju da budu aktivni i uspješni učenici.

Neki nastavnici su suočeni sa određenim izazovima koji im otežavaju rad. Oni su možda doživjeli traumu, rade u konflikt-nim situacijama, područjima katastrofa ili izbjegličkim kampovima, mogu biti socijalno izolirani ili depresivni, ili imati osjetljivo mentalno zdravlje. U takvim situacijama, nastavnici se mogu osjećati frustrirano, bespomoćno ili čak očajno.

Ako osjećate da Vaši emocionalni konflikti utječu na nastavu, trebate se **obratiti službama za mentalno zdravlje** u Vašoj zajednici.

Ako osjećate da ne možete ispuniti zahtjeve na poslu, možete **formirati grupu sa drugim nastavnicima** kako bi razmijenili ideje, sredstva, materijale i emotivnu podršku.

Ako ste novi nastavnik, **pronađite mentora** – iskusnog nastavnika koji ima dobre odnose sa učenicima i koji je razvio efikasne strategije nastave i ponašanja.

Također možete **potražiti lokalne resurse** u Vašoj zajednici. Putem umrežavanja sa vođama u zajednici, povezivanja sa roditeljima i roditeljima roditelja, te formiranja školskih vijeća u zajednici, možete spojiti resurse i izgraditi kapacitet i škole i zajednice.

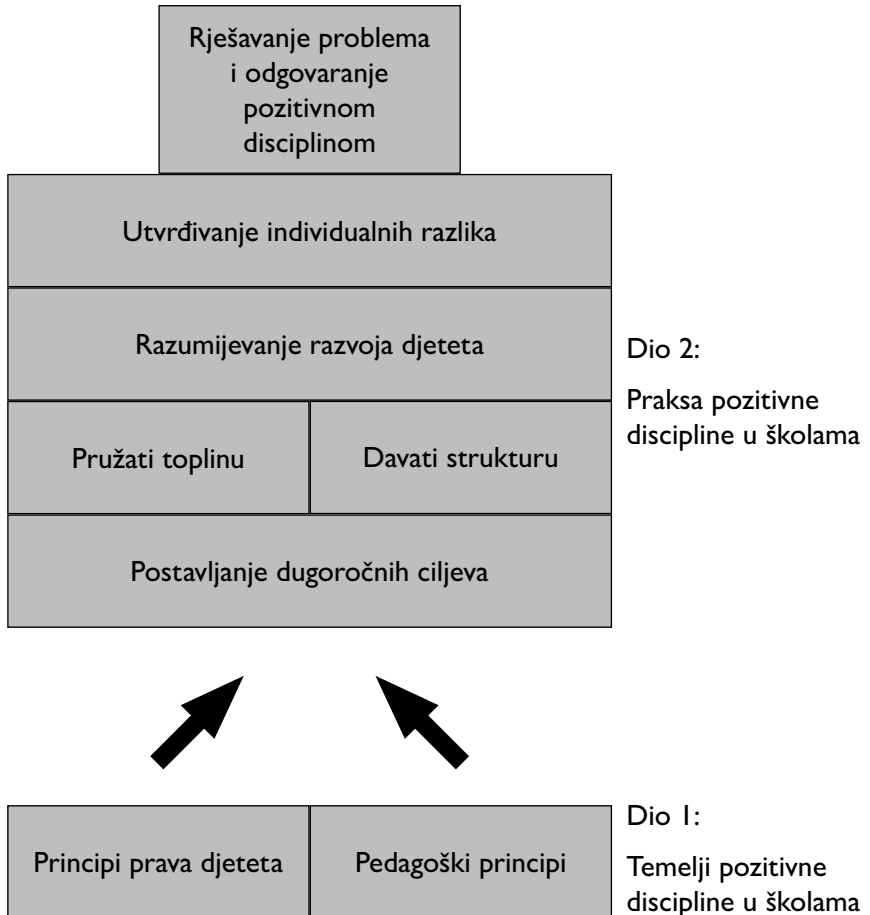
Povezivanje sa drugim sektorima može biti veoma korisno. Na primjer, zdravstvene organizacije i poljoprivredni odjeli često imaju resurse koji mogu biti od pomoći. Oni također mogu napraviti obuku o temama koje su relevantne za Vašu školu i zajednicu.

Kako je organiziran ovaj priručnik?

Ovaj priručnik je organiziran prema redoslijedu koraka. Svaki korak se nadograđuje na one prije njega. Zbog toga će biti od velike pomoći da pročitate cijeli priručnik i uradite vježbe onako kako dolaze.

Priručnik je podijeljen na dva glavna dijela. Prvi dio objašnjava principe na kojima se zasniva pristup pozitivne discipline. Poglavlje 1 predstavlja principe prava djeteta, a poglavlje 2 objašnjava obrazovne i pedagoške principe na kojima se zasniva pristup pozitivne discipline.

Drugi dio priručnika opisuje kako se pozitivna disciplina pretvara u praksu. Poglavlja 3 do 7 opisuju blokove izgradnje pozitivne discipline u učionici – postavljanje dugoročnih ciljeva, pružanje topline i strukture, razumijevanje razvoja djeteta, utvrđivanje individualnih razlika, te rješavanje problema i odgovaranje pozitivnom disciplinom.

Preporučuje se da postepeno pretvarate svoje vještine u praksu. Važno je razumjeti sve principe pozitivne discipline prije nego što je pokušate sprovesti.

Ali, tokom interakcije sa svojim učenicima, počnite razmišljati o Vašim dugoročnim nastavnim ciljevima, načinima na koji biste mogli dati toplinu i strukturu, i zašto se određeni učenik ponaša onako kako se ponaša. Postepeno će se Vaš način razmišljanja početi mijenjati. Nakon toga će se poboljšati Vaše vještine kroz praksu.

Kako budete razvijali vještine pozitivne discipline, zapamtite da smo svi mi – kako nastavnici tako i učenici – oni koji učimo. Svi pokušavamo, ne uspijevamo, pokušavamo ponovno i na kraju uspijevamo.

DIO I

TEMELJI POZITIVNE DISCIPLINE U ŠKOLAMA

Principi prava djeteta

Pedagoški principi

PRINCIPI PRAVA DJETETA

Jedan od temeljnih principa pozitivne discipline je da su djeca potpuna ljudska bića sa osnovnim ljudskim pravima.

Priznavanje inherentnog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice je temelj slobode, pravde i mira u svijetu.

*Preambula
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE I

Principi prava djeteta

Pedagoški principi

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta navodi nekoliko prava koja su naročito relevantna za obrazovanje. Ona su:

I. Pravo na obrazovanje (član 28.1)

Osnovno obrazovanje mora biti obavezno i besplatno za sve, srednje obrazovanje mora biti raspoloživo i dostupno svakom djetetu, a visoko obrazovanje mora biti dostupno na osnovu kapaciteta. Osim toga:

- Vlade moraju raditi na poboljšanju prisustva u školi i smanjenju stope napuštanja
- Škole moraju pružiti obrazovno i stručno usmjeravanje učenicima

---

***Sva djeca
imaju pravo na
obrazovanje.***

---

2. Pravo na donošenje odluka u najboljem interesu (član 3.)

U svim aktivnostima vezanim za djecu, najbolji interesi djeteta trebaju primarno biti uzeti u obzir.

Sve odluke u vezi djece trebaju biti zasnovane na najboljim interesima djeteta. To znači da nastavnici moraju imati u vidu utjecaj svojih odluka i aktivnosti na dječje:

- fizičko zdravlje,
- mentalno i emocionalno zdravlje,
- društvene odnose,
- porodične odnose,
- akademska postignuća.

Da li je pozitivna disciplina ideja Zapada bez relevantnosti za nezapadne kulture?

Zapravo, pozitivna disciplina je pitanje ljudskih prava koje je univerzalno primjenjivo.

Djeca su ljudska bića koja imaju ljudska prava koja se moraju poštivati.

Također, djeca su manja i ranjivija nego odrasli, tako da imaju naročitu potrebu za zaštitom od fizičkog i mentalnog nasilja.

Da li su prava djeteta zapadna ideja koja je strana nezapadnim kulturama?

Svaka zemlja u svijetu je bila uključena u izradu Konvencije o pravima djeteta. One su 10 godina pregovarale o njenim članovima.

Sada je to najšire ratificirani sporazum o ljudskim pravima u historiji. Ratificiran je od strane svih zemalja na svijetu osim dvije.

Svaka zemlja koja je ratificirala Konvenciju je obavezna da je implementira.

3. Pravo na nediskriminaciju (član 2.)

Sva prava djece se moraju poštivati bez diskriminacije zasnovane na:

- rasi
- boji
- polu
- jeziku
- religiji
- političkim ili drugim mišljenjima
- nacionalnom, etničkom ili društvenom porijeklu
- imovini
- invaliditetu
- statusu pri rođenju ili drugom statusu

djeteta (ili djetetovog roditelja/skrbnika).

---

*Sva djeca imaju
pravo na isti
standard obrazovanja
i iste prilike za
obrazovanje*

---

4. Pravo na zaštitu od svih vrsta nasilja (član 19.)

Zemlje moraju poduzeti sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, društvene i obrazovne mjere da zaštite djecu od svih vrsta fizičkog ili mentalnog nasilja, dok su pod brigom odraslih. To znači da:

- fizičko kažnjavanje, uključujući povlačenje ušiju i štipanje, mora biti zabranjeno,
- vikanje, vrijeđanje ili tretiranje djeteta na način koji mu može emocionalno naškoditi, mora biti zabranjeno,
- programi obuke nastavnika moraju sadržavati instrukcije o nenasilnim obrazovnim metodama,
- vlade moraju pružiti podršku nastavnicima i ostalim zaposlenicima škola.

Djeca imaju pravo na nastavno okruženje bez fizičkog i mentalnog nasilja

---

5. Pravo na školsku disciplinu koja poštuje ljudsko dostojanstveno (član 28.2)

To znači da se:

- učenici ne smiju ponižavati, sramotiti ili degradirati,
- moraju napustiti pristupi disciplini zasnovani na sramoćenju ili omalovažavanju učenika.

Učenici imaju pravo da se poštuje njihovo dostojanstvo.

---

6. Pravo na poštivanje individualnosti i kvalitetno inkluzivno obrazovanje (član 29.)

Obrazovanje mora biti usmjereno na razvoj ličnosti, talenata, te mentalnih i fizičkih sposobnosti svakog učenika u punom potencijalu.

Jedinstvene ličnosti, talenti i sposobnosti učenika trebaju biti njegovane u školi

---

To znači da nastavnici trebaju poznavati svakog učenika kao pojedinca, prepoznati njihove jače strane i njegovati njihove kompetencije.

Pitanje kulture

Širom svijeta se daje argument da je fizičko kažnjavanje kulturna tradicija i da se stoga ne treba eliminirati.

„Tradicija“ je vjerovanje ili aktivnost koja se prenosi sa generacije na generaciju. Mnoge tradicije su važne za očuvanje, jer čuvaju jedinstveno kulturno znanje i vrijednosti. Ostale tradicije se moraju dovesti u pitanje, ako štete članovima te kulture.

Fizičko kažnjavanje nije jedinstveno ni za jednu kulturu. Pronalazi se širom svijeta. Ono ne prenosi jedinstveno kulturno znanje. Ono šteti djeci fizički i emocionalno.

Priznavanje štetnosti kažnjavanja je dovelo do toga da je više od 120 zemalja to zabranilo u svojim školama.

Više od 24 zemlje su zabranile fizičko kažnjavanje u svim okruženjima (škole, domovi, domovi za djecu, pritvori za maloljetnike, itd.). U svim tim zemljama, fizičko kažnjavanje se nekada smatralo „tradicionalnim“.

Te zemlje su:

- Kostarika
- Njemačka
- Grčka
- Portugal
- Švedska
- Urugvaj
- Kipar
- Rumunija
- Hrvatska
- Izrael

Za ažuriranu listu zemalja koje su zabranile fizičko kažnjavanje, vidi www.endcorporalpunishment.org

7. Pravo na obrazovanje koje unaprijeđuje poštivanje drugih ljudi (član 29.)

Cilj obrazovanja mora biti da kod djece razvije poštovanje prema:

- ljudskim pravima,
- njihovim roditeljima,
- njihovim kulturnim identitetima, jezicima i vrijednostima,
- nacionalnim vrijednostima zemlje u kojoj žive, zemalja iz kojih potiču, i kultura koje se razlikuju od njihovih,
- prirodnom okruženju.

8. Pravo na igru (član 31.)

Zemlje moraju osigurati da se djeca mogu odmarati, imati slobodno vrijeme i rekreativne aktivnosti. Oni također moraju osigurati da djeca mogu učestvovati u kulturnom i umjetničkom životu. To znači da:

- nastavnici moraju uzeti u obzir aktivnosti i odgovornosti svojih učenika van nastave,
- nastavnici trebaju osigurati da njihova očekivanja ne traže od učenika da se odreknu vanjskih interesa i eliminiraju svoje slobodno vrijeme,
- škole trebaju dati učenicima priliku da se angažiraju u kulturnim, umjetničkim i rekreativnim aktivnostima.

Učenici imaju pravo na odmor, igru, slobodno vrijeme i učešće u kulturnim i umjetničkim aktivnostima.

---

9. Pravo na iskazivanje svog gledišta (član 12.)

Zemlje moraju poštovati prava djece da slobodno iskažu svoja gledišta u svim stvarima koja ih se tiču. Njihovim gledištima treba dati značaj u skladu sa njihovim uzrastom i zrelosti. To znači da nastavnici moraju:

- saslušati, uzeti u obzir i poštovati mišljenja svojih učenika,
- omogućiti učešće svojih učenika u donošenju odluka u razredu.

Učenici imaju pravo da iskažu svoja mišljenja o stvarima koje na njih utječu.

Pozitivna disciplina počinje sa opredjeljenošću za poštovanje prava djece.

Kada preuzmemo tu obavezu, odmah počinjemo pristupati nastavi i disciplini u učionici na pozitivniji i konstruktivniji način.

Pitanje religije

U mnogim vjerskim grupama, neki su tumačili religijske tekstove kao opravdanje – ili čak propisivanje – fizičkog kažnjavanja. Mnogi religijski naučnici se ne slažu sa tim tumačenjima.

- Religijske vođe iz 30 zemalja i mnogih vjera (budisti, kršćani, hindusi, jevreji, muslimani, sikhi, i ostali) su 2006. godine preuzele multireligijsku obavezu za suprotstavljanje nasilju nad djecom. Ova deklaracija poziva vlade da zabrane fizičko kažnjavanje djece.
- Multi-vjerska grupa religijskih vođa je 2006. u Koventriju usvojila povelju za djecu koja poziva na ukidanje fizičkog kažnjavanja i promoviranje pozitivne discipline.
- Mreža imama Islamske Republike Mauritanije je u maju 2009. sprovela studiju kako bi procijenila da li je fizičko kažnjavanje dozvoljeno po islamu. Velikim dijelom, studija je zaključila da fizička kazna nema mjesta u islamu.
- U Butanu, šef odjela pravde Lyonpo Sonam Tobgye je izjavio „Razvoj djeteta je kao izgradnja zdrave nacije. Tri stuba UNCRC-a – nediskriminacija, pravilo najboljeg interesa i učešće – su inherentni u butanskim budističkim vrijednostima. Ove društvene vrijednosti štite dostojanstvo, jednakost i fundamentalna prava djeteta.“

- Južnoafričko vijeće crkava je 2007. objavilo podršku za ukidanje fizičke kazne i promociju pozitivne discipline. Ova organizacija predstavlja preko 16 miliona kršćana 26 denominacija.
- Ujedinjena metodistička crkva u SAD-u je 2004. usvojila dvije politike koje pozivaju na eliminaciju fizičkog kažnjavanja u domovima, školama i obdaništima.
- Konvencija za poštivanje djece (www.childhonouring.org) predlaže devet vodećih principa za život koji mogu formirati osnovu za multi-vjerski konsenzus o društvenoj obnovi.

Vidi Aneks za neke religijske poglede na obrazovanje i disciplinu.

Za više informacija o fizičkom kažnjavanju i religiji:

www.churchesfornon-violence.org/links.html

PEDAGOŠKI PRINCIPI

Jednom kada se uspostavi temelj obrazovanja na ljudskim pravima, možemo izgraditi pristup disciplini koji poštuje prava učenika i koji ih uči onome što trebaju da nauče.

Djelotvorno podučavanje traži da utvrdimo pedagoške principe na kojima se zasniva naš obrazovni pristup. Ti principi potom postaju naše smjernice kako kreiramo pozitivno nastavno okruženje za naše učenike.

U svim aktivnostima vezanim za djecu, najbolji interesi djeteta trebaju biti od primarnog značaja.

*Član 3.
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 2

Principi prava djeteta

Pedagoški principi

Pristup pozitivne discipline je zasnovan na nekoliko pedagoških principa:

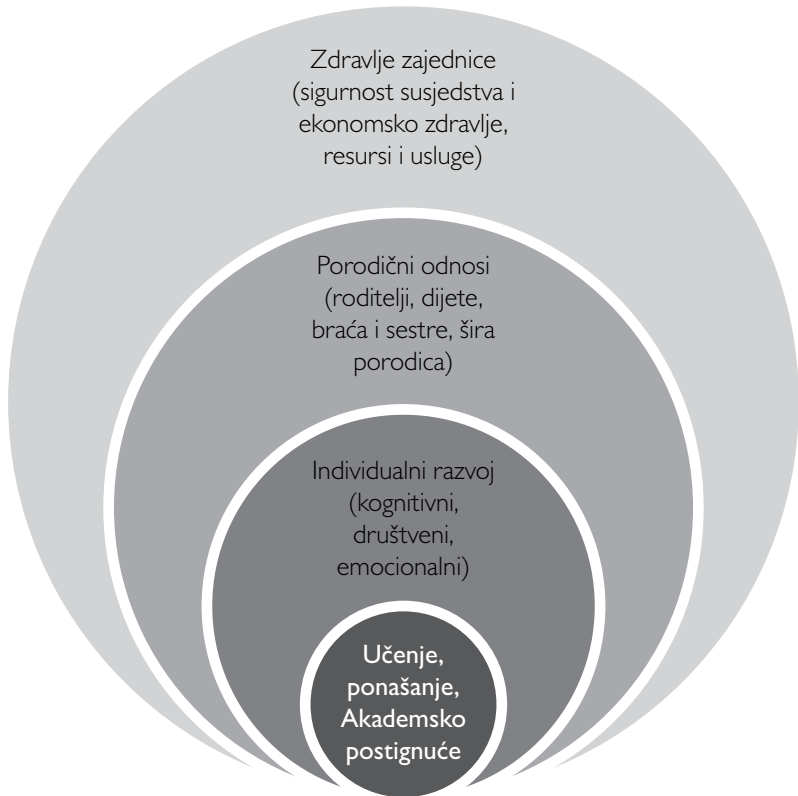
I. Pristup pozitivne discipline je holistički.

Holistički pristup obrazovanju prepoznaje da su svi aspekti dječijeg učenja i razvoja međusobno povezani. Na primjer, kada razumijemo kako se razvija dječje razmišljanje, možemo bolje razumjeti zašto se ponašaju kako se ponašaju u različitim uzrastima. Kada razumijemo društveni razvoj djeteta, možemo bolje razumjeti zašto se njihovi nivoi motivacije vremenom mijenjaju.

Ovaj pristup nam omogućava da odgovorimo pozitivno na pitanja discipline. On nam također omogućava da uspostavimo pozitivno nastavno okruženje koje sprječava većinu disciplinskih problema prije nego što do njih dođe.

Pristup pozitivne discipline je zasnovan na razumijevanju međusobne povezanosti između:

- individualnog razvoja.
- učenja, ponašanja i akademskih postignuća,
- porodičnih odnosa,
- zdravlja zajednice.

Svaki od ovih domena stalno utječe na ono što dijete donese u učionicu. Kada su nam poznate ove međusobne povezanosti, mnogo bolje možemo pronaći djelotvorna rješenja za poteškoće u učenju i ponašanju učenika.

Pošto su svi aspekti dječjeg učenja i razvoja međusobno povezani, pozitivna disciplina mora biti integrirana u sve aspekte nastave, uključujući:

- Predstavljanje akademskih materijala
- Procjenu učenja učenika
- Komunikaciju u učionici
- Komunikaciju sa skrbnicima djece
- Povećanje motivacije učenika
- Rješavanje konflikata između nastavnika i učenika
- Rješavanje konflikata među vršnjacima

Kod pozitivne discipline se ne radi samo o ponašanju djeteta. Ona primjenjuje sve aspekte njihovog učenja i interakcije među nastavnicima, učenicima i porodicama.

---

2. Pristup pozitivne discipline je zasnovan na jačim stranama.

Pristup zasnovan na jačim stranama u obrazovanju prepoznaje da svako dijete ima jače strane, kompetencije i talente. Pristup pozitivne discipline naglašava i gradi učeničke sposobnosti, trud i poboljšanja.

Pozitivna disciplina se gradi na jačim stranama učenika.

U ovom pristupu, na greške se ne gleda kao na promašaje, nego kao na prilike za učenje i poboljšanje vještina. Greške, poteškoće i izazovi nisu slabosti, nego odskočne daske za učenje.

3. Pristup pozitivne discipline je konstruktivan

Kada su jače strane djeteta prepoznate, njihova motivacija se povećava i oni sebe vide kao sve kompetentnije.

Pozitivna disciplina naglašava ulogu nastavnika u izgradnji samopouzdanja i povjerenja učenika, njegovanju njihove nezavisnosti, i poboljšanju njihovog osjećaja djelotvornosti.

U pristupu pozitivne discipline, nastavnik je trener koji podržava učenike u njihovom učenju.

Radije nego što kažnjava akademske greške ili greške u ponašanju učenika, nastavnik objašnjava, demonstrira i modelira koncepte i ponašanja koji se moraju naučiti.

Radije nego što pokušava kontrolirati ponašanje učenika, nastavnik pokušava da ga razumije i vodi u pozitivnom pravcu.

***Pozitivna disciplina
gradi samopouzdanje
i povjerenje učenika.***

---

4. Pristup pozitivne discipline je inkluzivan.

Pozitivna disciplina poštuje dječje individualne razlike i jednaka prava. Sva djeca su uključena u obrazovni proces, i sva imaju pravo na iste standarde obrazovanja.

Procjena i dijagnoza se koriste da:

- Utvrde određene izazove u učenju
- Bolje razumiju te izazove
- Adaptiraju okruženje u učionici kako bi maksimizirali uspjeh svakog djeteta
- Pomognu nastavnicima da pronađu načine za efikasno podučavanje svakog djeteta.

Procjena i dijagnoza se ne koriste da:

- Etiketiraju ili kategoriziraju djecu
- Prave stereotipe djece
- Vrše segregaciju djece

U pozitivnoj disciplini naglasak je na nastavi prema individualnim potrebama, jačim stranama, društvenim vještinama i stilovima učenja djece u integriranoj učionici – na najbolji mogući način u školi.

***Pozitivna disciplina
poštuje razlike među
učenicima.***

Preispitivanje starih pretpostavki

Ponekada se odgovori nastavnika zasnivaju na staromodnim pretpostavkama o djeci. Pristup pozitivne discipline omogućava alternativno gledište koje dovodi mnoge stare pretpostavke u pitanje.

Stara pretpostavka: *Fizička kazna je potrebna za održavanje kontrole u učionici.*

Gledište pozitivne discipline: Kada pokazujemo moć nad učenicima, stvaramo borbe moći. Vremenom će se mnogi učenici suprotstaviti našoj kontroli pogrešnim ponašanjem, lažanjem, bježanjem iz škole ili napuštanjem. Nastavnici trebaju da se fokusiraju na omogućavanje učenja, a ne na kontrolu učenja. Učenje treba biti aktivno i zabavno za učenike u sklopu toplog i strukturiranog nastavnog okruženja koje uspostavi nastavnik.

Stara pretpostavka: *Bez fizičke kazne ću izgubiti autoritet i poštovanje učenika.*

Gledište pozitivne discipline: Autoritet i poštovanje se često miješaju sa strahom. Autoritet dolazi iz znanja i mudrosti; strah dolazi iz prisile. Poštovanje se zaradi i slobodno daje; strah je nedobrovoljni odgovor na bol i poniženje. Poštovanje gradi odnose i jača veze; strah ih potkopava.

Stara pretpostavka: *Fizička kazna je funkcionirala decenijama, zašto bismo sada prestali?*

Gledište pozitivne discipline: Decenijama su mnogi učenici mrzili i napuštali školu. Mnogi sa velikim potencijalom su izgubili motivaciju da uče. Mnogi imaju bolne uspomene i pate od niskog samopouzdanja i depresije. Neki osjećaju ljutnju i neprijateljstvo tokom cijelog života.

Stara pretpostavka: *Posao je nastavnika da daje informacije, a posao učenika da ih pamti. Oni svi moraju mirno sjediti i biti tihi, tako da mogu učiti.*

Gledište pozitivne discipline: Djeca su aktivni učenici. Oni uče i razumiju najbolje kada su aktivno uključeni u proces učenja. Kada se od njih traži da mirno sjede i slušaju, njihove aktivne misli lutaju. Djeca svoje učenje moraju koristiti konstruktivno, a ne samo za pamćenje činjenica. Nastavnici trebaju davati mnogo prilika učenicima za eksperimente, otkrivanje i izgradnju svog znanja. Tako oni najbolje uče i pamte.

Stara pretpostavka: *Tišina mojih učenika u učionici je znak njihovog poštovanja prema meni. Kada pričaju ili postavljaju pitanja na času, oni izazivaju moj autoritet.*

Gledište pozitivne discipline: Djeca grade svoje sopstveno razumijevanje svijeta, svih ljudi i objekata. Njihova radoznalost je velika. Oni se rađaju sa željom da uče i razumiju sve. Njihova pitanja i radoznalost trebaju biti podstaknuti i njegovani kako bi se nastavila njihova želja za učenjem tokom cijelog života. Tišina učenika nije znak poštovanja. Obično ona ukazuje na strah, anksioznost, nezainteresiranost, dosadu ili nedostatak razumijevanja.

Stara pretpostavka: *Djeca su nekompletna bića. Nastavnici pomažu da se izgrade u kompletne osobe.*

Gledište pozitivne discipline: Djeca su kompletna ljudska bića. Ona mogu razumjeti stvari drukčije nego odrasli, ali su isto inteligentni i imaju osjećaje kao i odrasli. Djeca su vrijedna poštovanja i imaju inherentna prava, uključujući pravo na učešće.

5. Pristup pozitivne discipline je proaktivan.

Nastavnici su mnogo djelotvorniji kada planiraju da djeci pomognu da uspiju dugoročno, nego kada reaguju na kratkoročne poteškoće.

Proaktivno obrazovanje uključuje:

- razumijevanje i tretiranje korijena poteškoća u učenju i ponašanju,
- utvrđivanje i implementaciju strategija koje promoviraju uspjeh, i sprječavaju konflikt
- izbjegavanje kratkoročnih reakcija.

Da li pozitivna disciplina oduzima puno vremena nastavniku?

Treba vremena da se razumije pristup i nauče vještine. Ali, investirajući to vrijeme sada, će uštediti vrijeme kasnije. Zašto?

- Učenici će se sve više samodisciplinirati, tako da ćete imati manje problema u ponašanju.
- Interesi i motivacija učenika će rasti, tako da će više paziti, više učiti i postići veće ocjene.

U suprotnom, fizičko i emocionalno kažnjavanje:

- podstiče ljutnju i neprijateljstvo koje povećava probleme u ponašanju,
- smanjuje zainteresiranost i motivaciju učenika, tako da manje paze, manje uče i dobivaju manje ocjene,
- može stvoriti otpor, tako da se vremenom mora ponavljati i intenzivirati.

Pozitivna disciplina je investiranje u njegovanje cjeloživotne motivacije za učenje.

6. Pristup pozitivne discipline je participatoran.

Učenici su motivirani da uče kada osjećaju da su angažirani u procesu nastave. Pozitivna disciplina obuhvata učešće učenika u donošenju odluka i poštovanje gledišta učenika.

Radije nego da naglašava prisilu i kontrolu, ovaj pristup traži mišljenja i perspektive učenika i uključuje ih u stvaranje okruženja u učionici.

Pozitivna disciplina angažira učenike u procesu učenja.

Kada imamo set principa koji nas vode, ne samo da smo bolje opremljeni da konstruktivno rješavamo konflikte, nego možemo i spriječiti mnoge konflikte prije nastanka i napraviti motivirajuće nastavno okruženje ispunjeno izazovima. U sljedećem dijelu ćemo ispitati ključne komponente djelotvornog planiranja za postizanje naših ciljeva.

DIO 2

PRAKSA POZITIVNE
DISCIPLINE U ŠKOLAMA

Rješavanje problema
i odgovaranje
pozitivnom
disciplinom

Utvrđivanje individualnih razlika

Razumijevanje razvoja djeteta

Pružati toplinu

Davati strukturu

Postavljanje dugoročnih ciljeva

UTVRĐIVANJE DUGOROČNIH CILJEVA

Podučavanje djece svemu što trebaju da nauče je jedan od najvažnijih poslova na svijetu. Ali, mnogi nastavnici počinju novu školsku godinu bez da razmisle o utjecaju koji će imati na kasniji život svojih učenika. Skloni smo da se fokusiramo na neposredne ciljeve, dok zanemarujemo način na koji naša interakcija sa učenicima utječe na putove koje će izabrati dugo nakon što napuste naše učionice.

U ovom poglavlju, razmislit ćete o Vašim ciljevima. Ti ciljevi će biti temelj na kojem ćete izgraditi svoje vještine pozitivne discipline.

Dijete treba biti potpuno spremno da živi individualni život u društvu i odgojeno u duhu ideala iz Povelje Ujedinjenih nacija, a naročito u duhu mira, dostojanstva, tolerancije, slobode, jednakosti i solidarnosti.

*Preambula
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 3

Postavljanje dugoročnih ciljeva	

Zamislite ovo . . .

Sutra će Vaši učenici da polažu nacionalni ispit. Radili ste sa timom dva mjeseca kako bi savladali materijal. Ovo je Vaš zadnji dan da im pomognete da se pripreme.

Neki od učenika danas nisu skoncentrirani. Šapuću, smiju se i ometaju nastavu.

Rekli ste im da se smire, ali oni i dalje prave buku i odvrćaju pažnju ostalih učenika.

Razmislite šta se dešava u Vama.

Kako se osjećate?

Šta želite da se dogodi u tom momentu?

Šta ćete učiniti da se stvari dogode odmah?

Vježba – Vaši osjećaji

Kako se osjećate u ovom momentu? Napišite riječi koje najbolje opisuju Vaše osjećaje u ovoj situaciji.

1 .....

.....

.....

2 .....

.....

.....

3 .....

.....

.....

4 .....

.....

.....

5 .....

.....

.....

Vježba – Vaši kratkoročni ciljevi

Šta želite da se dogodi u ovom momentu? Napišite stvari koje želite da Vaši učenici urade odmah sada?

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

4.....

.....

.....

5.....

.....

.....

Vježba – Vaše ponašanje

Na koji ćete način vjerovatno pokušati da navedete učenike da učine ono što želite u ovom momentu? Napišite načine na koje ćete vjerovatno reagirati u ovoj situaciji.

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

4.....

.....

.....

5.....

.....

.....

Kada ste razmišljali o svojim osjećajima u ovoj situaciji, da li ste uključili:

- Stres?
- Frustraciju?
- Ljutnju?
- Iritiranost?
- Rastući krvni pritisak?
- Fizičku napetost?
- Bespomoćnost?
- Očaj?

Kada ste razmišljali o tome šta želite da Vaši učenici urade u toj situaciji, jeste li uključili sljedeće:

- Da budu tihi?
- Da paze?
- Da pokažu poštovanje?
- Da Vas slušaju?
- Da urade ono što želite?

Kada ste razmišljali o tome kako biste pokušali da navedete učenike da urade ono što želite, jeste li uključili sljedeće:

- Galamu?
- Prijetnje?
- Izbacivanje učenika iz učionice?
- Udaranje?
- Žurno napuštanje prostorije?
- Govori učenicima da su glupi, beskorisni, lijeni ili predodređeni za neuspjeh?

Ova situacija je **kratkoročni stres**.

Ovakve situacije imaju tri glavne karakteristike:

1. željeli ste da Vaši učenici promijene svoje ponašanje *sada*,
2. vi ste u emotivnom stanju *frustracije, ljutnje i bespomoćnosti*,
3. pokušali ste prisiliti učenike da promijene svoje ponašanje kroz ponovno zadobivanje *moći i kontrole*.

Situacije kratkoročnog stresa su uobičajene u učionicama širom svijeta. I reakcije nastavnika na ove situacije su često grube i obilježene kažnjavanjem.

Sada razmislite o Vašim sadašnjim učenicima i zamislite ovo...

Svi su odrasli. Sada imaju 20 godina.

Sutra je Vaša škola domaćin ponovnog susreta. Mnogi Vaši bivši učenici namjeravaju doći.

Zatvorite oči i zamislite kako će Vaši učenici izgledati u tim godinama.

Razmislite o tome šta se dešava u Vama u tom momentu.

Šta ćete osjećati kada ih vidite u tim godinama?

Koja vrsta ljudi se nadate da će biti?

Šta se nadate da su postigli do tada?

Koje vrste odnosa se nadate da će imati?

Kako se nadate da će misliti o Vama?

Vježba – Vaša dugoročna vizija

1. Kako ćete se osjećati kada vidite svoje učenike kao odrasle?

.....
.....

2. Kakvi ljudi se nadate da će biti?

.....
.....

3. Šta se nadate da su postigli?

.....
.....

4. Kakve odnose se nadate da će imati?

.....
.....

5. Kako se nadate da će misliti o Vama?

.....
.....
.....

Kada ste razmislili o tome **kako ćete se osjećati**, jeste li uključili:

- Sreću?
- Uzbuđenje?
- Ponos zbog uloge koju ste imali u njihovim životima?

Kada ste razmišljali o tome **kakvi ljudi se nadate da su postali**, da li ste uključili:

- Pouzdani?
- Dobri u komunikaciji?
- Osjećaju ljubav prema učenju?
- Uljudni?
- Mogu razmišljati nezavisno?
- Dobri u rješavanju ličnih konflikata?
- Ljubazni i empatični?
- Iskreni?
- Otporni na stres i nedaće?

Kada ste razmišljali o tome **šta se nadate da su postigli**, da li ste uključili:

- Sticanje visokog obrazovanja?
- Pozitivan doprinos zajednici?
- Savladavanje izazova u životu?
- Ispunjenje snova?

Kada ste razmišljali o tome **kakve odnose se nadate da imaju**, jeste li uključili:

- Sreću?
- Povjerenje?
- Uzajamno poštovanje?
- Nenasilje?

Kada ste razmišljali o **osjećajima koje se nadate da imaju za Vas**, da li ste uključili:

- Naklonost?
- Razmišljanje o Vama kao o pozitivnom aspektu u životu?
- Sjećaju Vas se kao ljubazne osobe koja pruža podršku?
- Pripisuju svoj uspjeh Vašem mudrom vođenju?

Ovo su **dugoročni ciljevi**.

Kao nastavnici, ne možemo uvijek biti svjedoci razvoja u dugoročnom smislu. Ali svako od nas ima utjecaj na njihov život u odrasloj dobi. Dugoročni ciljevi su oni koji imaju dugoročni utjecaj koji se nadamo da ćemo imati na naše učenike.

Kao nastavnici, mi smo u poziciji ne samo da utječemo na akademsko znanje učenika, nego da ih i opremimo slikom o samima sebi, motivacijom i društvenim vještinama koje će im trebati za uspješan i sretan život. Dugoročni ciljevi su utjecaji koji nastavnici žele imati na život u odrasloj dobi svojih učenika.

Često nismo svjesni svojih dugoročnih ciljeva. Postoji toliko činjenica za naučiti, zadataka za ocijeniti i projekata za napraviti svaki dan. Ali, krajnji cilj obrazovanja je da pripremi učenike za uspjeh u njihovom životu u odrasloj dobi.

Dugoročni ciljevi su utjecaj koji nastavnici žele da ostave na živote učenika u odrasloj dobi.

Problem je da način na koji reagiramo na kratkoročni stres često utječe na naše dugoročne ciljeve.

Na primjer:

- Kada galamite na učenike, da li ih učite kako da budu uljudni i puni poštovanja?
- Kada tučete Vaše učenike, da li ih učite kako da rješavaju konflikte bez nasilja?
- Kada svoje učenike nazivate glupima, lijenima ili beskorisnima, da li im gradite samopouzdanje?
- Kada omalovažavate svoje učenike, da li unaprijedujete njihovu ljubav prema učenju?

Nastavnici vrlo lako mogu reagirati na kratkoročne frustracije na način koji blokira njihove dugoročne ciljeve. Galama, omalovažavanje i udaranje će naučiti Vaše učenike suprotno od onoga što želite da nauče dugoročno. Svaki put kada reagirate na ovaj način gubite priliku da učenicima pokažete da postoji bolji način – i da ojačate njihovo zanimanje i motivaciju.

Ovo je jedan od najtežih izazova za nastavnike – da tretiraju kratkoročni stres na način koji će im pomoći da postignu svoje dugoročne ciljeve.

Koliko dobro Vas kratkoročne reakcije vode ka Vašim dugoročnim ciljevima?

Kratkoročne reakcije	Dugoročni ciljevi
Kritike	Izgradnja samopouzdanja
Šamaranje	Poučavanje o nenasilju
Vrijedanje	Izgradnja fleksibilnosti
Prijetnja	Izgradnja pozitivnog stava prema učenju
Sramoćenje	Inspirativne sretne uspomene na školu i vas

Kako možete ispuniti i kratkoročne i dugoročne ciljeve?

Ključ je da vidite kratkoročne izazove kao **prilike** da radite prema Vašim dugoročnim ciljevima.

Kada vidite da postajete isfrustrirani, to je signal da imate priliku naučiti Vaše učenike nečemu važnom.

Imate priliku da učenike naučite kako da:

- upravljaju stresom,
- komuniciraju sa poštovanjem, riješe konflikt bez galame i udaranja,
- imaju u vidu osjećanja drugih ljudi, i
- postignu ciljeve bez da štete drugima fizički ili emocionalno.

Sve ovo možete učiniti istovremeno pojačavajući njihovo zanimanje i motivaciju za učenje.

Kako je to moguće? Moguće je posredstvom upotrebe pozitivne discipline – topline i strukture.

Svaki kratkoročni izazov je prilika da radite prema Vašim dugoročnim ciljevima.

OMOGUĆAVANJE TOPLINE I STRUKTURE

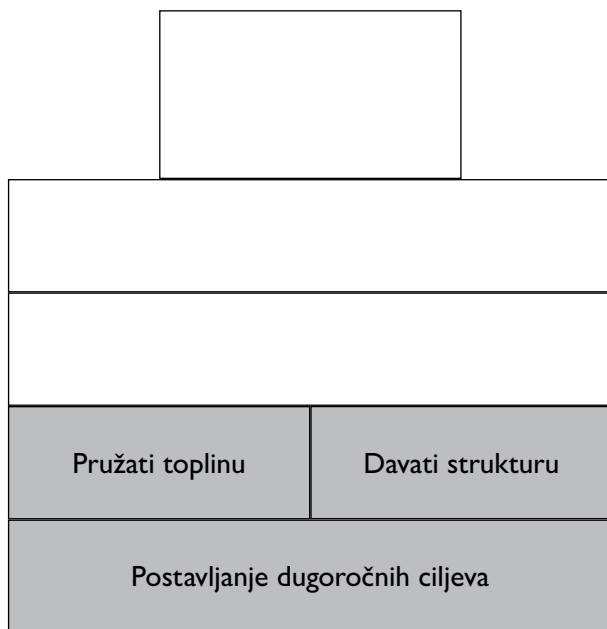
Vaši dugoročni ciljevi su Vaši koncepti. Oni Vas drže fokusiranima na utjecaj koji želite imati na Vaše učenike. Postizanje tih ciljeva traži dva alata – toplinu i strukturu.

U ovom poglavlju ćete naučiti šta su toplina i struktura i zašto su važne. Sagledat ćete kako možete pružiti toplinu i strukturu svojim učenicima na način koji će Vas odvesti ka dugoročnim ciljevima.

Potrebno je poduzeti sve prikladne mjere da se dijete zaštiti od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja.

*Član 19.
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 4

Pružati toplinu

Šta je toplina?

- Poštovanje nivoa razvoja učenika.
- Osjetljivost na akademske i posebne potrebe djeteta.
- Empatija za osjećaje djece.
- Emocionalna sigurnost.
- Izraz brige i naklonosti.

Toplina utječe na učenike u akademskom, emocionalnom i po pitanju ponašanja .

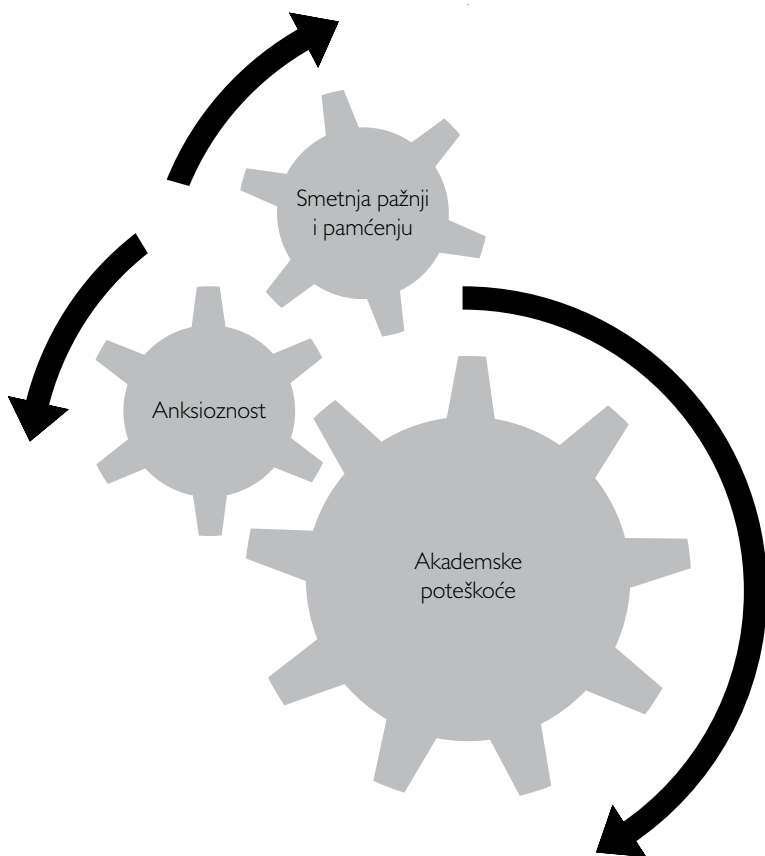

Vježba – Zašto je toplina važna?

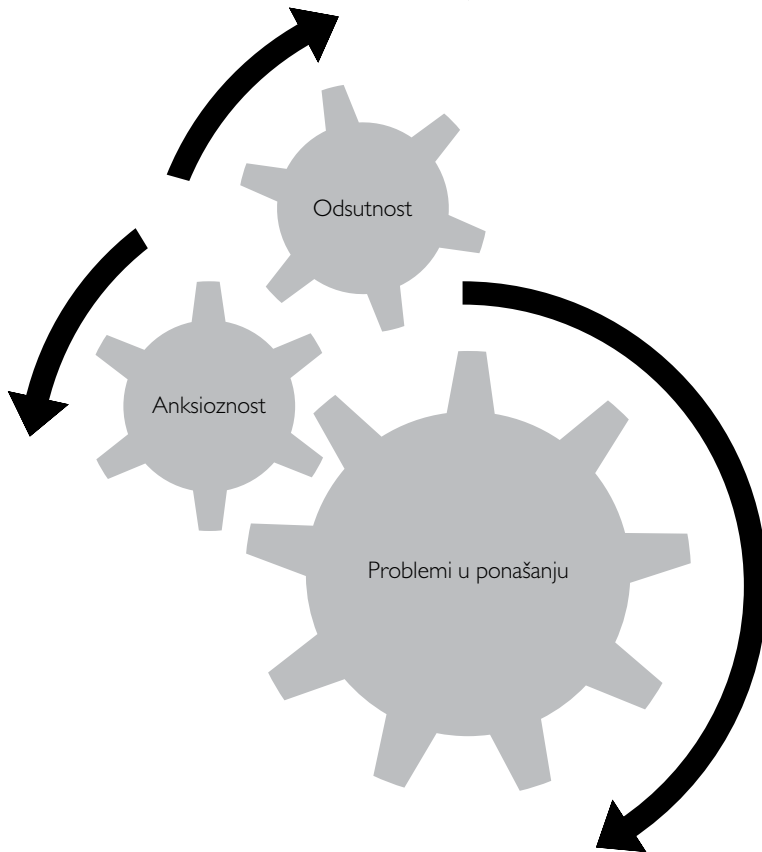
Kako bi razumjeli zašto je toplina tako važan dio školske discipline, zamislite da učite novi jezik.

1. Hoćete li biti bolji ako nastavnik:
  - a) kaže šta radite ispravno, ili
  - b) samo kaže šta radite pogrešno?

2. Hoćete li učiti bolje ako se osjećate:
  - a) sigurni sa Vašim nastavnikom, ili
  - b) se bojite da će Vas udariti ako napravite grešku?

3. Hoćete li učiti bolje ako mislite:
  - a) da će Vaš nastavnik ostati uz Vas i podržati Vas bez obzira na to koliko griješite, ili
  - b) će izjuriti iz prostorije ljut kada napravite grešku?

4. Da li ćete htjeti da zadovoljite nastavnika koji:
  - a) je ljubazan i ima razumijevanja, ili
  - b) galami, sramoti Vas ili Vas kritizira?

5. Da li ćete željeti da naučite drugi jezik ako Vam nastavnik:
  - a) kaže kako ste sposobni, ili
  - b) kaže da ste glupi?

6. Da li ćete željeti da kažete nastavniku da imate problema ako očekujete:
  - a) da će saslušati i pomoći, ili
  - b) da će se naljutiti i kazniti Vas?

Ako ste u svakom slučaju birali “toplog” nastavnika, svjesni ste da anksioznost ometa pažnju, učenje i pamćenje. Ako su učenici anksiozni, mnogo njihove energije se preusmjerava sa koncentracije na rad na upravljanje anksioznošću. To znači da mnoge informacije koje im se prenose, ne dolaze do njih, tako da ih ne mogu zapamtiti. Akademska neuspjeh koji proizilazi iz toga stvara još anksioznosti koja stvara problem sa učenjem.

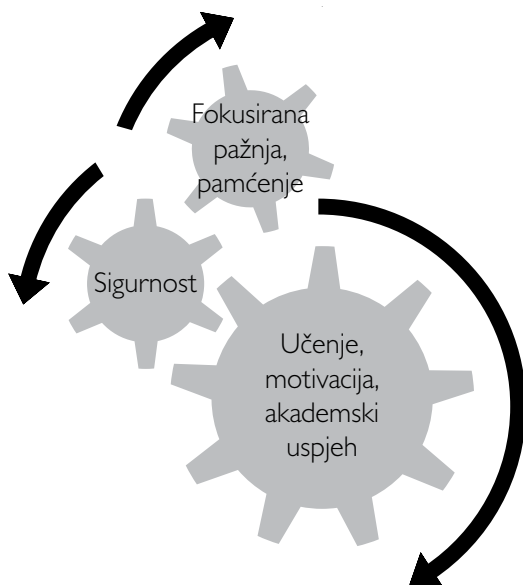

Kako se ovaj proces nastavlja, učenici će vjerovatno iskazati probleme u ponašanju. Anksioznost doprinosi odsutnosti koja može djecu učiniti nemirnim i uzvrpoljenim. Kada nastavnici kažnjavaju takvo ponašanje, anksioznost učenika se povećava, što gradi njihov nemir.

Svi ljudi uče najbolje kada se osjećaju opušteno i sigurno. Njihova energija se može fokusirati na pažnju, tako da je vjerovatnije da će procesuirati informacije i zapamtiti ih. Oni se također osjećaju sigurno da prave greške, što je važan dio učenja. I oni su opušteni da kažu kada su zbunjeni. Ova situacija promovira učenje.

U toploj atmosferi u učionici postoji veća vjerovatnoća da će učenici saradivati i imati manje problema u ponašanju. Njihov akademski uspjeh potiče njihov interes, tako da im se pažnja manje odvraća. Oni nisu anksiozni, tako da su manje nemirni. I oni povezuju učionicu sa pozitivnim osjećajima, tako da njihova ljubav prema učenju raste.

U toploj klimi učionice, učenici se osjećaju podržani, opušteni i motivirani da uče.

Toplina pojačava učenje, potiče saradnju i podučava dugotrajnim vrijednostima.

Neki od načina na koje nastavnici mogu da naprave toplu atmosferu u učionici su tako što će:

- upoznati učenike kao ljude i odakle dolaze,
- podsticati ih kada imaju poteškoće,
- prepoznati njihov trud i uspjehe,
- podržati ih kada se suoče sa izazovima u životu,
- govoriti im da vjeruju u njih,
- gledati na stvari sa njihovog gledišta,
- šaliti se sa njima,
- saslušati ih,
- zabaviti se sa njima,
- pokazati im da su poštovani čak i kada prave greške.

Vježba – Stvaranje tople atmosfere u učionici

Navedite 5 načina na koje uspostavljate toplu atmosferu u Vašoj učionici.

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

4.....

.....

5.....

.....

Davanje strukture

Šta je struktura?

- Jasne smjernice za ponašanje i za akademske zadatke.
- Jasno konzistentno iznesena i razumna očekivanja.
- Jasno objašnjeni razlozi za pravila.
- Prilike za popravljavanje grešaka.
- Ohrabrenje nezavisnog razmišljanja.
- Pregovaranje.

Struktura je informacija koju učenici trebaju kako bi uspjeli akademski i u ponašanju. Ona daje učenicima alate koji su im potrebni da bi riješili probleme u Vašem odsustvu.

Struktura pokazuje učenicima kako da riješe konflikte sa drugim ljudima na konstruktivan, nenasilan način. Ona također daje informacije o tome kako mogu akademski uspjeti.

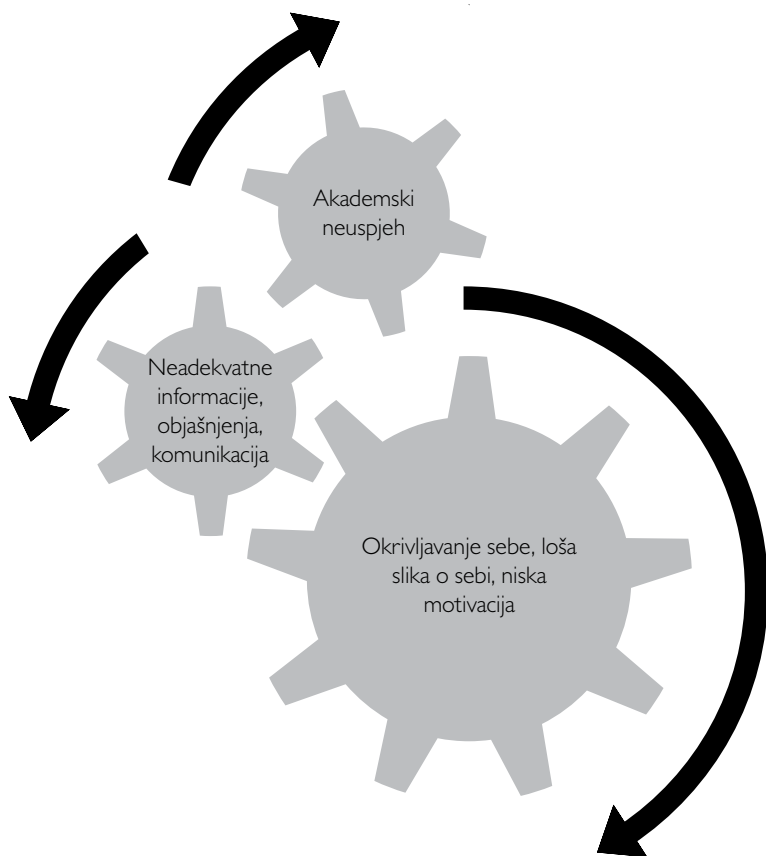
Kao i toplina, struktura utječe na učenike akademski, emocionalno i u pogledu ponašanja.

Vježba – Zašto je struktura važna?

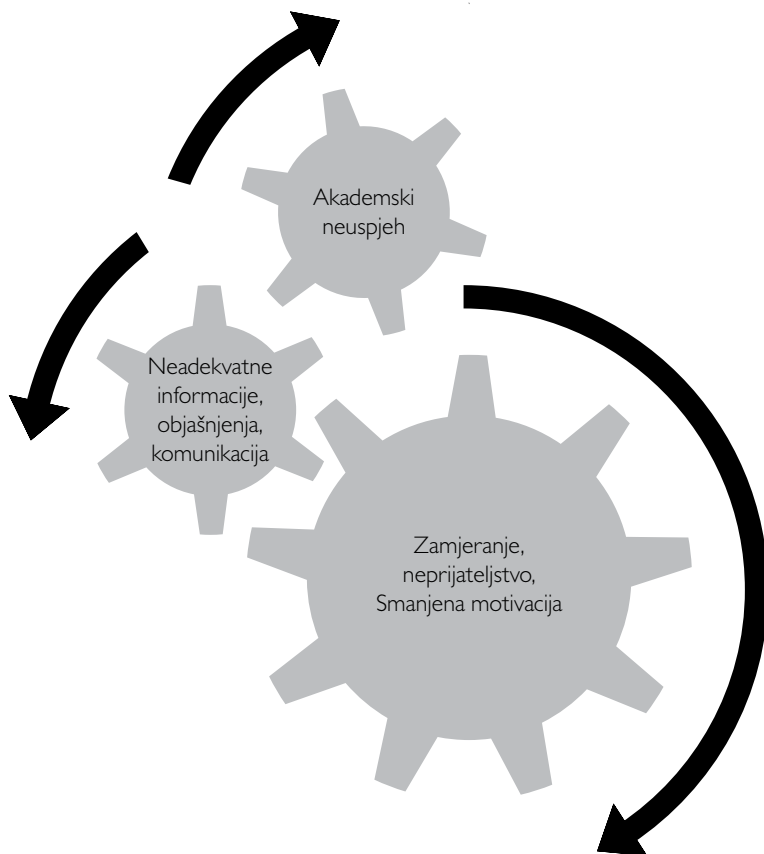
Kako bi razumjeli zašto je struktura tako važan dio discipline u učionici, zamislite opet da učite novi jezik.

1. Hoćete li učiti bolje ako Vaš nastavnik:
  - a) podučava pravila pravopisa, ili
  - b) očekuje da sami otkrijete kako se pišu nove riječi i kažnjava Vas kada napravite grešku?

2. Hoćete li učiti više ako Vaš nastavnik:
  - a) prepoznaje i cijeni Vaš trud, čak i kada nije savršen, ili
  - b) prijeti da će Vas kazniti ako napravite grešku?

3. Hoćete li učiti bolje ako Vaš nastavnik:
  - a) daje informacije koje su Vam potrebne da prođete na testu,
  - b) ne daje informacije koje su Vam potrebne i naljuti se kada padnete na testu?

4. Da li ćete željeti da zadovoljite nastavnika koji
  - a) razgovara sa Vama o greškama i pokazuje Vam kako da se poboljšate sljedeći put, ili
  - b) vas udari kada napravite grešku?

5. Da li ćete željeti da naučite više jezika ako Vaš nastavnik:
  - a) daje savjete i ohrabrenje da pokušate, ili
  - b) vam kaže da nikada nećete naučiti?

6. Da li ćete željeti da kažete nastavniku kada imate problem, ako očekujete:
  - a) da će pokušati razumjeti zašto imate poteškoće i pomoći Vam da pronađete novi pristup, ili
  - b) će se naljutiti i kazniti Vas?

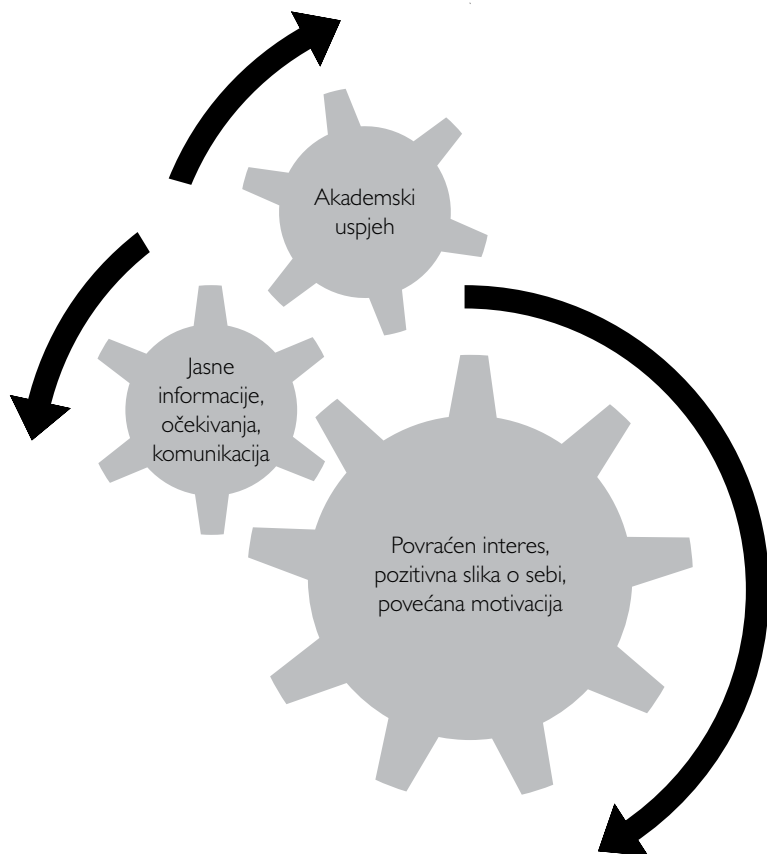
Ako ste odabrali “strukturiranog” nastavnika u svakom slučaju, svjesni ste da nedostatak informacija i loša komunikacija ometaju učenje. Ako učenici nemaju informacije koje su im potrebne da uspiju, vjerovatno neće uspeti. Ako ih nastavnik potom kazni za neuspjeh, mogu se početi smatrati glupima i izgubiti interes i motivaciju.

Ili mogu početi da zamjeraju nastavniku zbog nedavanja informacija koje su im potrebne na način na koji to mogu razumjeti. Ovi učenici će vjerovatno izgubiti zainteresiranost i neće im se dopadati predmet koji se predaje.

Svi ljudi najbolje uče kada znaju šta se od njih očekuje, ako su ta očekivanja fer i razumna i ako im se daju informacije koje trebaju da bi ispunili ta očekivanja. Kada uspijemo, naše interesovanje za predmet raste, naša slika o sebi se poboljšava i naša motivacija se povećava.

Kada učenici znaju šta se od njih očekuje i vjeruju da će dobiti informacije koje trebaju da bi ispunili ta očekivanja, oni počinju vjerovati u svoje sposobnosti učenja i žele učiti više. Oni su manje zbunjeni i frustrirani, tako da se mogu skoncentrisati na svoje učenje. Njihov uspjeh im daje pozitivne osjećaje u vezi škole i predmeta koji se predaje. I njihovo ponašanje se poboljšava.

U strukturiranoj učionici, učenicima se daju informacije koje trebaju da bi uspjeli.

Neki načini na koje nastavnici omogućavaju strukturu za svoje učenike su:

- uključivanje učenika u uspostavu pravila za učionicu,
- pomoć učenicima da pronađu načine ispravljanja svojih grešaka na način koji im pomaže da uče,
- objašnjavanje razloga za pravila,
- biti konzistentan, ali također i fer i fleksibilan,
- kontroliranje ljutnje,
- izbjegavanje prijetnji i kažnjavanja,
- objašnjavanje svog gledišta i slušanje gledišta učenika,
- učenje učenika o djelovanju njihovih aktivnosti na druge ljude,
- davanje informacija učenicima koje trebaju da donose dobre odluke,
- razgovor sa učenicima i saznavanje o izazovima u njihovim životima,
- ponašati se kao pozitivan uzor i vodič.

Vježba – Davanje strukture

Navedite 5 načina na koje omogućavate strukturu za Vaše učenike

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

4.....

.....

5.....

.....

Pozitivna disciplina kombinira toplinu i strukturu tokom školskih godina svakog učenika.

To je način razmišljanja koji pomaže nastavnicima da ispune svoje kratkoročne ciljeve, imajući pritom pozitivan cjeloživotni utjecaj na svoje učenike.

To je način učenja učenika kako da:

- rješavaju probleme,
- misle za sebe,
- se slože sa ostalima,
- riješe konflikt bez nasilja,
- učine pravu stvar kada odrasli nisu prisutni.

To je također način povećanja zainteresiranost učenika za učenje, jačanje njihove motivacije i unaprjeđenje njihovih akademskih uspjeha.

Pozitivna disciplina se zasniva na ideji da se djeca konstantno mijenjaju, rastu i razvijaju. Oni su učenici. Oni najbolje uče kada imaju podršku i informacije.

Toplina = Podrška

Struktura = Informacija

Ali djeca različitih uzrasta trebaju različite vrste podrške i informacija. Sljedeće poglavlje će opisati kako se djeca razvijaju tako da možete razmotriti vrste topline i strukture koje su im potrebne u različitim uzrastima.

RAZUMIJEVANJE RAZVOJA DJETETA

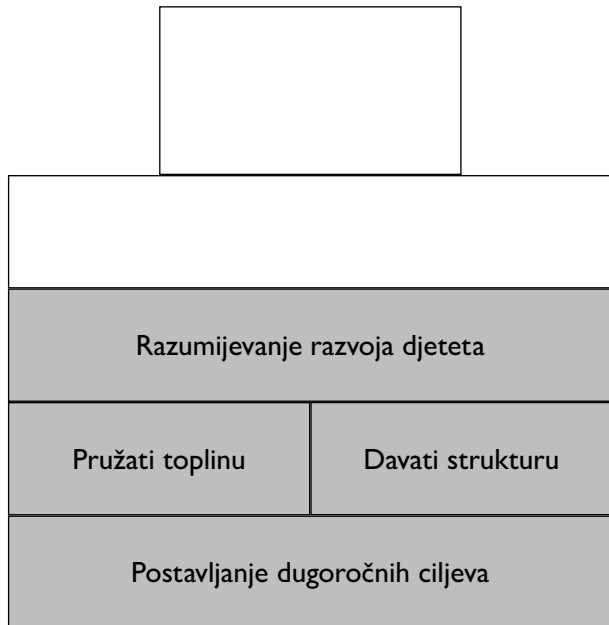
Nastavnici su veoma svjesni da se djeca mijenjaju kako rastu. Razvoj je trajni proces koji se nikada ne završava. Iz razloga što se djeca mijenjaju mi možemo da ih podučimo novim informacijama i novim vještinama. Cjelokupono učenje se zasniva na ranijem učenju – i formira temelj za buduće učenje.

Ali djeca ne uče na isti način u svim uzrastima. Njihovi načini razmišljanja i razumijevanja se mijenjaju, tako da se načini na koje ih podučavamo također moraju mijenjati. U ovom poglavlju, naučit ćete kako da postignete svoje dugoročne ciljeve omogućavajući toplinu i strukturu koje su prikladne za stepen razvoja Vaših učenika.

Pripadnici zajednice trebaju dati odgovarajuće direktive i smjernice u ostvarenju prava djeteta na način koji je konzistentan sa rastućim kapacitetima djeteta.

*Član 5.
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 5

Veliki dio razvoja učenika nije vidljiv nastavnicima. Mi nismo bili dio života učenika kada su bili dojenčad ili u ranom djetinjstvu – i nije vjerovatno da ćemo biti dio njihovih života nakon što napuste učionice. Mi samo možemo vidjeti „trenutak“ njihovog razvoja u mjesecima koje sa njima provedemo.

Pozitivna disciplina traži razumijevanje načina na koji djeca razmišljaju i osjećaju u različitim fazama. Kako bi bili djelotvorni nastavnici, mi trebamo:

- imati odgovarajuća očekivanja sposobnosti naših učenika u različitim uzrastima,
- razumjeti da neki učenici možda nemaju iskustva ili informacije koje trebaju da bi uspjeli,
- osvrnuti se na ono šta bi mogli učiniti drukčije kako bi im pomogli da uče,
- prepoznati da se perspektive naših učenika možda razlikuju od naših,
- razumjeti svoj doprinos u konfliktu sa učenicima.

Rani razvoj i zašto je važan

Kada dijete dođe do vrata učionice, njegovo učenje i ponašanje je već pod utjecajem njegovih prethodnih iskustava. Ponekada se izvor poteškoća kod djeteta može pronaći čak i prije rođenja.

Već u vremenu začeća, prisutni su važni razvojni utjecaji. Ponekada su izazovi učenika, kao i njihove jače strane, **genetski predodređeni**. Na primjer, geni roditelja mogu da predodrede odsutnost, matematičku sposobnost, verbalnu sposobnost ili neraspoloženje.

Problemi u učenju također mogu biti prouzrokovani prenatalnom izloženosti toksinima. Obzirom da se mozak razvija u prenatalnom periodu, toksične supstance koje majka konzumira ili koje su prisutne u okruženju, mogu imati presudni utjecaj na učenje i ponašanje djeteta.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Razvoj mozga također može biti pod utjecajem siromaštva roditelja. Majke koje ne mogu priuštiti prenatalnu njegu, hranjivu dijetu ili prenatalnu edukaciju, su izložene riziku rađanja djeteta sa intelektualnim izazovima i izazovima u ponašanju.

Mnoge stvari se mogu dogoditi tokom rođenja koje utječu na mozak djeteta. U nekim slučajevima, poteškoće u učenju i ponašanju koje djeca pokazuju u učionici, mogu biti povezane sa komplikacijama pri rođenju.

Odmah nakon rođenja niz faktora počinje da utječe na razvoj djeteta. Ovaj rani razvoj je fundamentalan za ponašanje i kompetencije koje vidimo u učionici. On utječe na spremnost djeteta da uđe u školu, njegovu sposobnost da uči u strukturiranom okruženju i njegove odnose sa nastavnicima i vršnjacima

Jedan od najvažnijih faktora koji utječu na razvoj djeteta jeste njihova vezanost za skrbnike.

Problemi u učenju i ponašanju mogu biti rezultat faktora koji utječu na mozak djeteta prije ili tokom rođenja uključujući:

- nasljedstvo
  - toksine
  - siromaštvo
  - komplikacije pri rođenju
-

Kada skrbnici odgovaraju na plač djeteta podižući ga, ninajući ga, mijenjajući pelene, hraneći ga i tješeći ga, oni grade odnos povjerenja sa svojim bebama. Kako raste povjerenje bebe u skrbnike, bebe se vezuju za njih. Ako skrbnici nastave odgovarati sa poštovanjem i osjetljivošću na pokušaje djeteta da komunicira, ova povezanost se i dalje produbljuje, a dijete razvija osjećaj sigurnosti i bezbjednosti.

Međutim, isti skrbnici ne odgovaraju sa istim nivoom osjetljivosti i pouzdanosti na plač ili rani govor svojih dojenčadi. Možda nisu svjesni važnosti odgovaranja, imaju nisku toleranciju na zvuk plača bebe, nalaze se pod stresom, ili su bolesni ili deprimirani.

Kakav god da je razlog, kada skrbnici ne odgovaraju senzitivno svojim dojenčadima, njihove bebe nauče da se ne mogu oslanjati na skrbnike za ispunjenje svojih potreba. U ovoj situaciji njihova vezanost može biti prekinuta.

U nekim slučajevima, školske poteškoće djeteta mogu biti vezane za prekinuto povezivanje. Zašto je to tako?

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

1. Povezanost unaprijeđuje razvoj mozga

Dojenčad koja se osjećaju sigurno narastu u malu djecu koja istražuju svoje okruženje, jer očekuju da će biti sigurni. Istraživanje je od ključnog značaja za razvoj mozga djeteta. Na taj način oni stječu koncepte o brojevima, bojama, oblicima, zvuku, veličini i težini. Što više mogu istraživati, toliko više su spremni za školu.

Djeca sa prekinutim povezivanjem postaju plašljiva kada je riječ o istraživanju svog okruženja, tako da gube priliku za učenje. Kada krenu u školu, oni možda nisu stekli osnovne koncepte koji su im potrebni za uspjeh.

2. Povezanost unaprijeđuje emocionalni razvoj

Dojenčad koja su naučila da su im roditelji pouzdani, osjećaju se emocionalno sigurnima. Kada krenu u školu, manja je vjerovatnoća da će plakati kada roditelji odu od njih. Ako plaču, lako ih je utješiti. Oni svoju energiju i pažnju mogu posvetiti školskim aktivnostima, jer vjeruju da će se roditelji vratiti.

Djeca sa prekinutim povezivanjem se osjećaju emocionalno nesigurnima. Kada krenu u školu, postoji vjerovatnoća da će imati poteškoća da se odvoje od roditelja. Može biti teško utješiti ih i često neutješno plaču. Za njih može biti teško da se koncentriraju na školski rad zbog anksioznosti.

3. Povezanost unaprijeđuje razvoj jezika

Dojenčad čiji skrbnici odgovaraju na njihov plač, smijeh, gugutanje i rani govor, razvijaju bogat rječnik. Oni vjeruju da mogu postići svoj cilj jezikom, tako da koriste riječi kako bi se izrazili.

Neki skrbnici ignoriraju, kritiziraju ili ismijavaju dječje gugutanje, smijeh i rani govor. Ta djeca su obeshrabrena da komuniciraju riječima. Oni također gube priliku da prošire svoj rječnik i steknu verbalne koncepte.

4. Povezanost unaprijeđuje društveni razvoj

Dojenčad koja vjeruju svojim skrbnicima, vjeruju i drugima. Oni očekuju da zavise od drugih i da drugi reaguju na njih. Oni će vjerovatnije biti samopouzdana u društvenim interakcijama i imati pozitivne odnose sa nastavnicima i vršnjacima.

Dojenčad koja nisu naučila da vjeruju svojim skrbnicima, ne vjeruju ni drugima. Oni očekuju od drugih da ih povrijede ili odbiju. Oni vjerovatno neće imati samopouzdanja u društvenim interakcijama. Mogu biti i društveno anksiozni ili stidni, ili mogu postati agresivni kako bi se odbranili od odbijanja. Nesigurno vezana djeca su sklona konfliktnim odnosima sa nastavnicima i vršnjacima.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Važno je zapamtiti da prekinuto povezivanje može biti prekinuto iz mnogo razloga. Obično roditelji nemaju namjeru da oslabe svoje odnose sa djecom.

U većini slučajeva oni jednostavno nisu svjesni važnosti nježnog odgovaranja svojim bebama. U drugim slučajevima mogu biti bolesni, odsutni zbog posla, ili deprimirani. Kakav god da je uzrok, nastavnici trebaju imati na umu ulogu koju povezivanje može imati u poteškoćama koje djeca pokazuju u školi.

Prekinuto povezivanje može doprinijeti:

- Sporijem stjecanju osnovnih koncepata
  - Emocionalnoj nesigurnosti
  - Lošim komunikacijskim vještinama
  - Poteškoćama u društvenim odnosima.
-

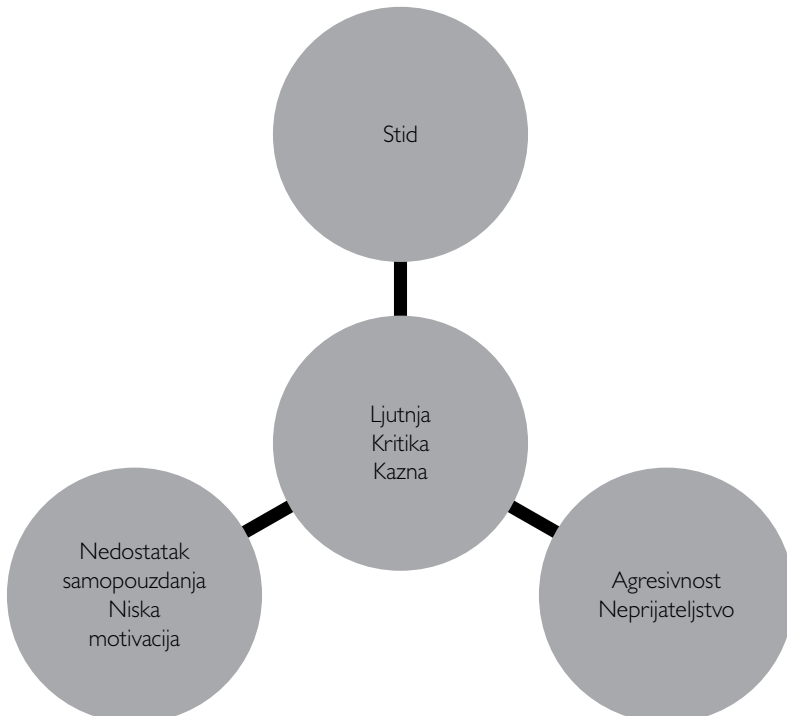
Drugi važan aspekt ranog razvoja, koji ima utjecaja na ponašanje djece u školi, je odgovor skrbnika na konflikt. Njihov odgovor može ojačati vještine djeteta – ili može obeshabriti dijete da uči.

Kada odrasli razumiju da ponašanje djece u predškolskom uzrastu oslikava stepen njihovog razvoja, oni će vjerovatno odgovoriti objašnjenjima, afirmacijom i vođenjem. Ovi odgovori jačaju osjećaj kompetentnosti kod djeteta, grade njegovo samopouzdanje i uče ga vještinama za rješavanje problema.

Djeca koja se osjećaju kompetentnima, imaju više volje da pokušaju. Oni vjeruju u svoje sposobnosti za uspjeh – ili nošenje sa neuspjehom, ako se desi. Ova uvjerenost je od ključnog značaja za njihov stav prema učenju i njihovu motivaciju u školi.

Djeca koja su gledala kako roditelji svoje konflikte rješavaju nenasilno, uče da je važno saslušati druge i sarađivati kako bi se došlo do rješenja.

Ali, kada odrasli na ponašanje djece u predškolskom uzrastu odgovore ljutnjom, kritiziranjem i fizičkom kaznom, djeca se osjećaju nesigurno. Ovakvi odgovori potkopavaju dječji osjećaj kompetentnosti i štete njihovom samopouzdanju. Ta djeca mogu postati anksiozna i povučena, uplašena da se izraze. Ona se također mogu činiti nemotivirana, jer se boje kritike, ako bi pokušali i ne bi uspjeli. Oni također propuštaju prilike da uče kako riješiti konflikte uz poštovanje.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Iskustva djece prije polaska u školu pripremaju njihovu spremnost za učenje, njihovu motivaciju za učenje i njihove vještine u društvenim interakcijama. U mnogo slučajeva, poteškoće u učenju i ponašanju, koje postaju evidentne u školi, imaju svoje korijene u tome šta su djeca naučila o sebi ranije.

Važno je da nastavnici imaju u vidu način na koji su djetetova iskustva prije škole mogla formirati koncept o samom sebi, koji se izražava u njihovim stavovima prema učenju i njihovom ponašanju u učionici ili u školskom dvorištu.

Tranzicija u školu

Tranzicija u školu je monumentalni doživljaj u životu djeteta. To je jedno od najvećih prilagođavanja koje će dijete ikada napraviti.

Iz perspektive djeteta, škola je jedan potpuno novi svijet. To je nova lokacija sa novom djecom i novim odraslim ljudima sa novim očekivanjima. Postoje novi rasporedi i rutine koji se moraju pratiti. A možda i po prvi put, dijete je bez svojih roditelja ili skrbnika.

Ova situacija predstavlja ogromnu promjenu za dijete.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Temelj tranzicije u školu je postavljen kada je dijete bilo dojenče ili u predškolskom uzrastu. Odgovori odraslih u ranom životu su utjecali na:

- njegov osjećaj sigurnosti,
- da li je naučilo osnovne koncepte poput brojeva, boja i oblika,
- njegovo samopouzdanje,
- njegovu motivaciju za učenje.

Svaki od ovih faktora će imati utjecaj na tranziciju u školsko okruženje.

Ali u trenutku polaska u školu, nastavnici preuzimaju veliki dio odgovornosti za uspješnu tranziciju djeteta. Njihovi odgovori mogu utjecati na dječje osjećaje prema školi i učenju dugi niz godina.

Nastavnici mogu pomoći djeci da se prilagode, kada razumiju kako djeca razmišljaju u tom uzrastu.

“Razumijem šta sam iskusio/-la.”

U vrijeme polaska u školu, djeca mogu razumjeti stvari koje su doživjeli, ali teško im je razumjeti **stvari koje nisu doživjeli**. Na primjer, teško im je razumjeti da drugi ljudi govore jezike koji se razlikuju od njihovog, da su njihovi roditelji i sami bili djeca, ili da će ostarjeti. Dakle, teško im je predvidjeti šta bi se moglo desiti, ako urade nešto što nisu radili prije.

Dijete tog uzrasta ne može predvidjeti:

- šta se može desiti, ako uzme igračku od drugog djeteta,
- šta se može desiti, ako udari drugo dijete,
- šta se može desiti, ako zaboravi cipele,
- šta se može desiti, ako ne ode u toalet kada ima priliku.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

“Razumijem ono što mogu vidjeti i dodirnuti”

Djeca ovog uzrasta mogu savladati konkretne koncepte, ali im je teško sa apstraktnim konceptima. Na primjer, ako vide jedan kamen između druga dva kamena, mogu razumjeti da su tu tri kamena, ali ne mogu odgovoriti na pitanje: “Koliko je jedan plus dva?” Oni broje koristeći prste ili konkretne objekte.

Dijete ovog uzrasta će imati poteškoće da:

- riješi aritmetičke probleme u svojoj glavi,
- riješi konflikte u svojoj glavi,
- speluje riječi u svojoj glavi,
- planira odgovor u svojoj glavi,
- savlada apstraktno učenje (koje ne koristi dodir i vid).

“Razumijem ono što mi je najočiglednije”

U ovoj fazi djeca imaju poteškoće da razumiju da postoji više od jedne dimenzije svake situacije. Oni se fokusiraju na aspekt koji im je najočigledniji, ali imaju poteškoće da u isto vrijeme uzmu u obzir ono što je manje vidljivo. Na primjer, dijete će razumjeti da mu je otac otac, ali će teško razumjeti da je njegov otac također i nečiji sin.

Dijete ovog uzrasta će imati poteškoće da razumije da:

- ljudi mogu osjećati ljubav i ljutnju istovremeno,
- može istovremeno biti pametan i ne moći nešto razumjeti,
- riječ može značiti dvije stvari istovremeno,
- može istovremeno biti „loše“ i „dobro“.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Ako se dijete ovog uzrasta kazni, za njega će biti veoma teško da:

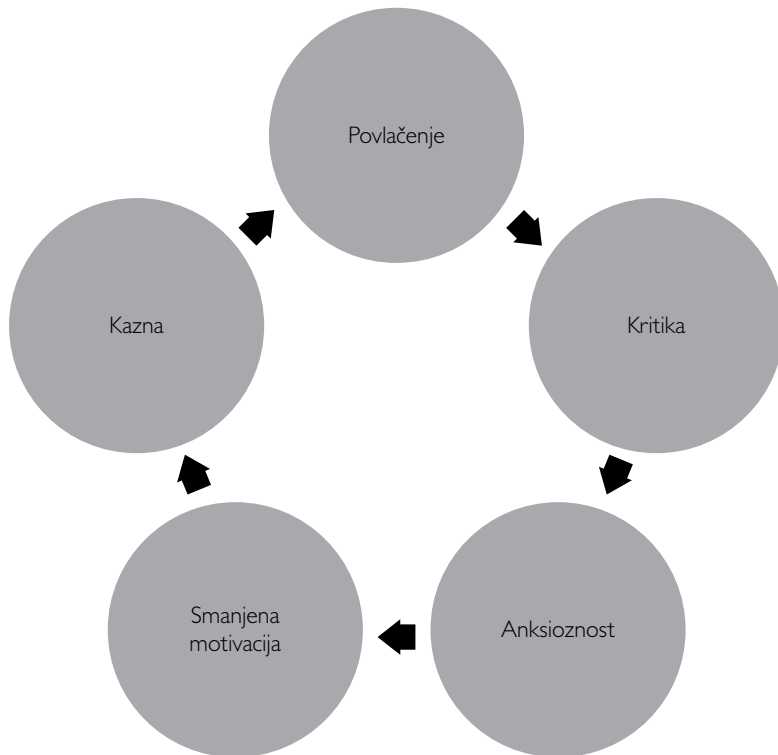
- predvidi šta će se sljedeće desiti,
- u svojoj glavi pronađe rješenje problema,
- razumije da je odrasloj osobi koja ga kažnjava još uvijek stalo za njega.

Kada se dijete ovog uzrasta kažnjava, ono će se vjerovatno osjećati odbijeno. Kada se djeca osjećaju odbijeno od strane svojih nastavnika, postaju nesigurna i anksiozna u školskom okruženju. Rezultat može biti povlačenje – ili loše ponašanje.

Djeca koja se povuku, postaju tiha, stidna i uplašena da naprave greške. Ako nastavnici odgovore kritikom, djeca mogu postati još anksioznija. Vremenom će lako izgubiti motivaciju da pokušaju.

Before School

Transition to School

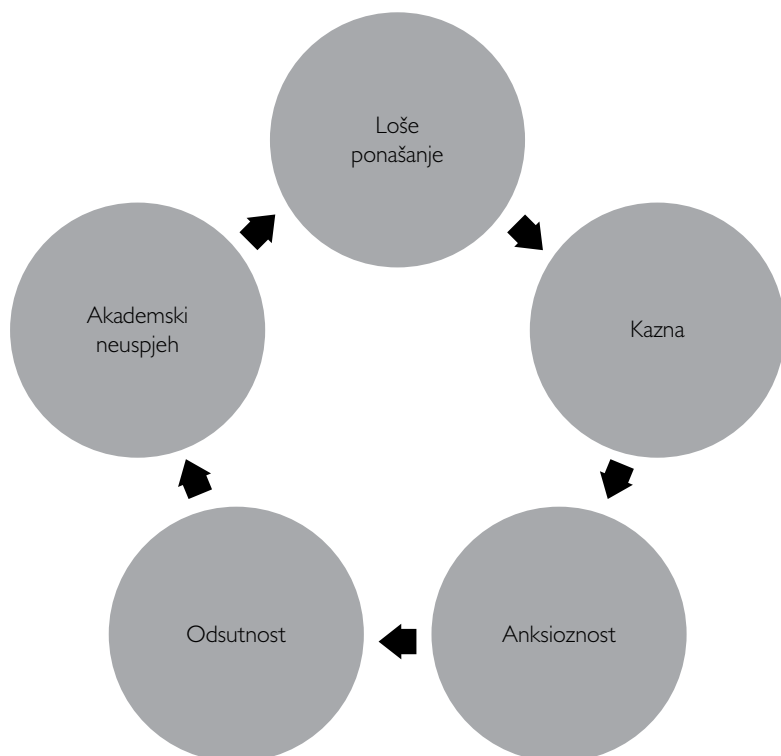
6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Djeca koja se loše ponašaju će vjerovatno ponovno biti kažnjena, što dovodi do veće anksioznosti. Toj djeci će biti teško da se koncentriraju na školski rad i počinju griješiti. Vremenom će lako prestati da se brinu za školu.

Ako se ovi šabloni uspostave rano, oni mogu dati temelj za poteškoće kroz cijelo školovanje.

Radije nego da kaznimo ponašanje djeteta, za nastavnike je važno da **potraže razloge njihovog ponašanja**.

Postoje mnogi razlozi zašto dijete može imati poteškoće u prilagođavanju školi, uključujući:

1. Ono nije spremno razumjeti koncepte koji se uče, tako da mu se lako odvraća pažnja i lako se obeshra-bruje.
2. Ono ima prekinuto povezivanje sa skrbnicima, tako da se osjeća nesig-urno i uplašeno.
3. Kažnjavano je kod kuće, tako da je anksiozno.
4. Postoji konflikt između njegovih roditelja ili kriza kod kuće, tako da je zabrinuto.

Ako dijete ima poteškoće da se prilagodi u školi, važno je procijeniti ponašanje i **pronaći razloge** iza toga. Onda možete izabrati odgovor koji potiče samodisciplinu kada ih motivirate da uče i postižu.

Odgovori koji obeshra- bruju i demotiviraju djecu

su:

- fizičko kažnjavanje,
- kritiziranje,
- vikanje,
- ismijavanje,
- sramoćenje,
- omalovažavanje,
- postidivanje

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Kako nastavnici mogu pomoći djeci pri tranziciji u školu?

Nastavnici mogu olakšati tranziciju djeteta u školu na niz načina. Sjetite se svojih alata – topline i strukture.

I. Pružiti toplinu

- Napraviti fizički i emocionalno sigurno okruženje.
  - Govoriti nježnim i afirmativnim glasom.
  - Spustiti se na nivo djeteta tokom razgovora.
  - Konstruirati okruženje u učionici koje je interesantno, zabavno i poziva na angažman.
  - Osigurati da djeca mogu napraviti greške bez straha od kažnjavanja, ljutnje ili kritike.
- Uzeti u obzir nivo razvoja djeteta.
  - Imati na umu da je polazak u školu velika tranzicija za djecu. Odgovoriti sa empatijom na njihov stres i anksioznost.
  - Dati afirmaciju da će se skrbnik vratiti.
  - Pružiti mnoštvo prilika za istraživanje i otkrivanje. Na primjer, dati interesantne predmete različitih oblika, veličina i tekstura; brojeva, slova i karakteristika koje djeca mogu dodirnuti i sa kojima se mogu igrati; supstance poput pijeska, vode i gline kojima djeca mogu manipulirati.

- Dati mnogo prilika za fizičko kretanje. Na primjer, dati vremena za trčanje i slobodnu igru vani; igrati se igara skakanja kako bi naučili brojati; podučavati ih o muzici kroz ples.
- Dati prilike za imaginarne igre. Na primjer, dati im kostime, igračke i namještaj koji im omogućava imitaciju; objekte poput kanti ili tekstila koje mogu koristiti u razne svrhe.
- Imati na umu rana iskustva djeteta
  - Razmislite o tome da li poteškoće u učenju kod djeteta mogu biti prouzrokovane problemima u razvoju mozga.
  - Razmislite o tome da li poteškoće u ponašanju djeteta mogu biti prouzrokovane prekinutim povezivanjem.
  - Otkrijte da li su Vaši učenici iskusili traumu u ranim godinama.
  - Razmislite da li agresija djeteta može biti prouzrokovana njegovim iskustvom nasilja.
  - Upoznajte skrbnike učenika i procijenite da li podržavaju ili kažnjavaju dijete.
  - Otkrijte da li su Vaši učenici imali priliku da nauče osnovne koncepte.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

2. Davati strukturu

- Dajte svojim učenicima informacije koje mogu razumjeti.
  - Dajte jasne, jednostavne informacije.
  - Dajte jednu po jednu informaciju.
  - Pravila učionice držite jednostavnima i imajte samo nekoliko njih.
  - Uključite svoje učenike u uspostavljanje pravila u učionici.
  - Pripremite ih za tranzicije, poput promjena aktivnosti i odlaska kući na kraju dana.
- Pomozite učenicima da nauče o posljedicama svojih odluka kroz:
  - Razgovor i objašnjenje.
  - Pomozite im da prepoznaju kada njihove odluke imaju pozitivne ishode.
  - Pomozite im da naprave restituciju kada njihove odluke imaju negativne ishode.
- Budite pozitivan uzor:
  - Tretirajte svoje učenike sa poštovanjem i ljubaznošću.
  - Pokažite im kako da se nose sa frustracijom.
  - Tretirajte ih na fer način.
  - Pokažite im kako da pristupe teškim problemima optimistično i konstruktivno.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Uzrast 6-8 godina

Ako je tranzicija u školu bila uspješna, djeca u ranim godinama osnovne škole će obično biti nestrpljiva da nešto nauče i veoma motivirana da savladaju nove izazove. Oni imaju neizmjeran poticaj da razumiju svoj svijet.

Dječja iskustva u osnovnoj školi daju prostor za njihov uspjeh u kasnijim godinama. U ovo vrijeme nastavnici trebaju napraviti nastavnu atmosferu koja **podržava i podstječe**, te hrani dječju motivaciju za učenje.

Neke karakteristike djece ovog uzrasta mogu predstavljati izazove za nastavnike. Ta djeca su aktivna, radoznala, odsutna i nezavisna. Svaka od tih karakteristika može dovesti do konflikta u učionici. Pristupi nastavnika tim konfliktima mogu imati moćan utjecaj na dječje osjećaje o školi.

Fizička aktivnost

Djeca ovog uzrasta imaju jako mnogo **energije**. Čini se da se nikad ne umaraju. Oni su uvijek u pokretu – trče, skaču, kližu se i skakuću. Zašto?

- Njihovi veliki mišići rastu i jačaju.
- Stječu važne vještine u ravnoteži i koordinaciji.
- Njihove moždane ćelije formiraju nove veze.

Obzirom da je fizičko kretanje kritično za sve ove razvoje, djeca imaju urođenu motivaciju da se kreću. Ekstremno je teško za djecu ovog uzrasta da mirno sjede duže vrijeme.

Ne samo da je kretanje važno za njihov fizički i moždani razvoj, nego i za njihov društveni razvoj. Igrajući aktivne igre, oni uče vještine poput saradnje, čekanja reda, i rješavanja konflikta.

Fizička aktivnost je također važna za dječje emocionalno zdravlje. Ona pomaže u smanjenju napetosti – i doživljavanju radosti u novo pronađenoj fizičkoj kompetentnosti.

Radoznalost

U ranim godinama osnovne škole, djeca su **zainteresirana za sve**. Oni vole da istražuju i eksperimentiraju. Oduševljava ih osjećaj otkrića. Kako istražuju i otkrivaju, oni:

- stječu dublje razumijevanje o tome kako stvari funkcioniraju,
- konstruiraju svoje znanje o predmetima, odnosima, brojevima, slovima i oblicima,
- uče novi rječnik,
- povećavaju veze svojih moždanih ćelija.

Proces otkrivanja je ključan za učenje u ovoj fazi. Osjećaj učenja kako se predmeti sastavljaju i kako stvari funkcioniraju je veoma pozitivan. Svaki put kada nešto otkriju, njihovo samopouzdanje raste. Kada grade svoje sopstveno znanje, njihovi se mozgovi fizički mijenjaju, čineći buduće učenje lakšim.

Kako djeca zajedno rješavaju probleme, njihove društvene vještine rastu. Oni slušaju mišljenja drugih i iskušavaju ideje drugih, gradeći temelj za drukčije perspektive i pregovore. Kako odrasli sa poštovanjem odgovaraju na njihova pitanja, njihova radoznalost i želja da uče se njeguju.

Prilike za otkrivanje također unaprjeđuju kreativnost. Kako otkrivaju način funkcioniranja stvari, djeca razvijaju ideje o tome kako adaptirati i primijeniti znanje u drugim situacijama – osnova inovacije.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

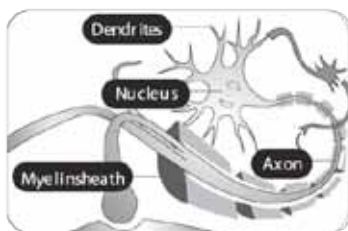
13- to 18- Year - Olds

Odsutnost

U ovoj fazi, pažnju djece lako privlače sve stvari koje se dešavaju oko njih. Kao i njihova tijela, njihovi umovi su u stalnom pokretu. Čini se da imaju **poteškoća da se fokusiraju** na lekcije i rade sjedeći. Zašto?

- Brzi rast veza u moždanim ćelijama će njihove mozgove učiniti veoma podložnima uzbuđenju.
- Mijelinizacija (prekrivanje moždanih ćelija) brzo napreduje, ubrzavajući prijenos nervnih impulsa.
- Oni su zainteresirani za sve i uče iz svakog novog iskustva.

Nastavnici mogu biti frustrirani zbog odsustva djece u ovoj fazi. Ponekada misle da je to znak nepoštovanja ili neposlušnosti. Zapravo, to je signal da mozak djeteta treba stimulaciju.

Mladi mozgovi djece su kao spužve, spremni da upiju svako iskustvo, da ga procesuiraju i da iz toga uče. Nova i neočekivana iskustva daju divne prilike za učenje.

Nezavisnost

Djeca ovog uzrasta vole da rade stvari sami i da sami odlučuju. Oni mogu odbiti da urade ono što od njih želimo ili mogu napraviti nered kada želimo da negdje idu. Zašto?

- Oni uče i vježbaju kako da razmišljaju sami za sebe.
- Oni daju važnost stvarima koje mi možemo smatrati nevažnima, poput boje majice ili načina kako je oguljeno njihovo voće.
- Oni imaju poteškoća da naprave iznenadnu tranziciju sa jedne aktivnosti na drugu.

Ponekada nastavnici tumače želju djece za nezavisnošću kao neposlušnost. Zapravo, djeca u ovom uzrastu će vjerovatnije poslušati, ako im se da udjela u odlučivanju.

Sposobnost za donošenje odluka u kasnijem životu je ključna. Tokom ove faze, ako djeca mogu vježbati donošenje odluka u sigurnom okruženju, postat će vještiji u tome kako stare.

Djeca u ranoj osnovnoj školi su:

- Fizički aktivna
- Radoznala
- Odsutna
- Nezavisna

Ove karakteristike čine mladu djecu uvijek spremnima za učenje

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Kako nastavnici mogu minimizirati konflikt i maksimizirati učenje u ovoj fazi?

Postoji nekoliko pristupa koje nastavnici mogu primijeniti kako bi spriječili konflikt i optimizirali prilike za učenje. Zapamtite Vaše alate – toplina i struktura.

I. Pružiti toplinu

- Napraviti fizički i emocionalno sigurno okruženje gdje učenici mogu:
  - praviti greške bez straha od kazne,
  - vježbati svoje vještine donošenja odluka,
  - kanalizirati svoju fizičku i mentalnu energiju u konstruktivne aktivnosti.

- Učiniti školu interesantnom.
  - Stvoriti atmosferu zadovoljstva i uživanja u učionici.
  - Povezati koncepte sa individualnim interesima učenika.
  - Otkriti na čemu djeca ovog uzrasta žele da se angažiraju i iskoristiti tu informaciju kao vodič za predstavljanje Vašeg materijala.
  - Koristite humor kako bi Vaša nastava ostala u sjećanju.
  - Njeguajte ljubav Vaših učenika prema učenju.
- Imati u vidu nivo razvoja djeteta
  - Davanje stalnih prilika za fizičko kretanje. Na primjer, integriranje plesa i igara u nastavu jezika.
  - Napravite atmosferu u učionici koja promovira učenje putem otkrivanja. Na primjer, pošaljite učenike u lov kroz školu na sva mjesta na kojima mogu pronaći predmete koji počinju na određeno slovo, ili su pod uglom od 90 stepeni, ili su paralelogrami.
  - Koristite odvratanje pažnje kao prilike za podučavanje. Na primjer, koristite iznenadnu olujnu kišu kako bi razgovarali o oblacima, vremenskim promjenama, kondenzaciji, evaporaciji ili klimatskim promjenama.
  - Dajte učenicima prilike da donesu odluke. Na primjer, oni bi mogli izabrati da predstave projekt: usmeno kao set crteža.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

- Izgraditi odnose sa skrbnicima
  - Često komunicirajte sa skrbnicima o Vašem pristupu nastavi, Vašim ciljevima i ciljevima njihove djece.
  - Uključite učenike u Vašu komunikaciju sa skrbnicima.
  - Prepoznajte brige skrbnika tokom tog perioda, poput brige o utjecaju vršnjaka, maltretiranja, akademskih poteškoća i rastućoj nezavisnosti djece. Dajte im priliku da razgovaraju sa Vama o svojim brigama.
  - Dajte prilike skrbnicima da provedu neko vrijeme u učionici, da učestvuju u školskim aktivnostima i da se osjećaju dijelom školske zajednice.
  - Upoznati svakog učenika kao pojedinca i člana porodice.
  - Dajte priliku učenicima da podijele svoje jedinstveno znanje i iskustva u školi.
  - Imati u vidu utjecaj domaće zadaće na porodični život i dječje odgovornosti i prilike van škole.

2. Davati strukturu

- Potaknuti učenike da učestvuju u:
  - Postavljanju svojih ciljeva učenja.
  - Određivanju pravila ponašanja u učionici.
  - Rješavanju svojih konflikata.

- Pomoći učenicima da ocijene posljedice svojih odluka kroz:
  - Razgovor i objašnjenje.
  - Pomoć da prepoznaju kada njihove odluke imaju pozitivne ishode.
  - Pomoć da naprave restituciju kada njihove odluke imaju negativne ishode.

- Biti pozitivan uzor:
  - Poštovati prava drugih.
  - Tretirati druge ljubazno.
  - Odgovoriti sa empatijom na poteškoće drugih.
  - Tretirati druge ljude na fer način.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Uzrast 9-12 godina

Stavovi djece prema školi i učenju su u velikoj mjeri već formirani kada krenu u kasniji dio osnovne škole. Ako su njihovi nastavnici i skrbnici sa njima imali interakciju koja je poštivala njihov nivo razvoja, ako su ih angažirati na učenju i pružili adekvatne prilike za otkrivanje, oni će vjerovatno zadržati zainteresiranost za učenje.

U ovoj fazi dolaze nove prilike i novi izazovi. Djeca su sada u stanju da rješavaju probleme mentalno, tako da njihove matematičke sposobnosti brzo rastu. Oni su također osposobljeni da razmisle o svom mišljenju („metakognicija“). To znači da se mogu osvrnuti na svoje učenje, procijeniti svoje strategije i iskušati nove.

U društvenom smislu, djeca u ovoj fazi postaju sve više fokusirana na svoj vršnjake. Oni formiraju bliska prijateljstva – i mogu iskusiti intenzivne konflikte. U ovoj fazi, nastavnici trebaju stvoriti nastavnu klimu koja potiče i **akademsko i društveno samopouzdanje**.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Prijetnje za samopouzdanje djece u kasnijim godinama osnovne škole

Tokom ove faze, nastavnici imaju izazov da izgrade samopouzdanje kod učenika koji se suočavaju sa svakodnevnim prijetnjama njihovom samopouzdanju. Ove prijetnje nastaju iz njihovog razvoja u fizičkom, emocionalnom i društvenom domenu.

I. Fizički domen

Dječja tijela se dramatično mijenjaju tokom ovog perioda. Neki će razviti snagu i sportske vještine, učestvovati u sportu i osjećati se sigurnima u svojim fizičkim sposobnostima. Drugi će rasti sporije, ili će biti fizički nezgrapni ili slabiji od svojih vršnjaka. Ostali će biti viši ili teži nego njihovi vršnjaci.

Prema završetku ove faze, djeca će iskusiti veliku fizičku transformaciju: oni će ući u pubertet. Njihova tijela će početi da formiraju oblik odraslih tijela kako se budu pojavljivale sekundarne seksualne karakteristike, a razlike između dječaka i djevojčica postaju očiglednije.

Tokom ove faze, djeca postaju sve više svjesna svojih tijela i tijela njihovih vršnjaka. Ako se osjećaju „drukcije“ od ostalih, oni mogu postati samopouzdana. Ako ih vršnjaci ili nastavnici zadirkuju ili ismijavaju, njihovo samopouzdanje može biti uništeno.

2. Emocionalni domen

Nastanak puberteta je pod kontrolom hormona koji se ispuštaju u mozak. Kako se pubertet približava ti hormoni ne samo da proizvode fizičke promjene, nego i emocionalne.

U ovo vrijeme njihovog razvoja, djeca mogu biti loše raspoložena, lako iziritirana i podložna plaču. Oni mogu biti veoma osjetljivi i lako postidjeni. Mogu reagirati intenzivno na incident koji se nastavniku čini minoran. Oni mogu biti i nerazdvojni od najboljeg prijatelja jedan dan, a odbiti istog prijatelja sljedeći dan. Također mogu vjerovati u svoje sposobnosti jedan dan, a osjećati se potpuno neadekvatno drugi dan.

Važno je da nastavnici pruže emocionalnu stabilnost koju njihovi učenici trebaju tokom ove faze. Ako su nastavnici veoma reaktivni, podložni lošem raspoloženju i ljutnji, ili su nepredvidivi u svojim odgovorima, učenici će izgubiti samopouzdanje u svojoj sposobnosti da reguliraju svoje emocije. Odrasli trebaju omogućiti emocionalno stabilno okruženje koje će učenicima dati emocionalnu sigurnost koja ima je potrebna u ovom uzrastu.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

3. Društveni domen

Dramatične fizičke i emocionalne promjene u ovoj fazi donose jednako dramatične promjene u dječjim društvenim odnosima. Ovo može biti vrijeme zbunjenosti i nesigurnosti o prijateljstvima. Odnosi moći nastaju među učenicima, a **vršnjačko nasilje** je veoma uobičajeno.

Oni koji provode vršnjačko nasilje imaju za cilj da zaplaše i ponize učenike kojima nedostaje samopouzdanja. Njihov utjecaj na žrtve je ozbiljan. Djeca koja se maltretiraju, počinju da se boje odlaska u školu. Oni često nikome ne govore o tome zbog straha od osвете. Njihovu pažnju u učionici stalno odvraća briga o tome šta će onaj ko ih maltretira učiniti sljedeće i kako će ostati bezbjedni.

Mnogo maltretiranja se dešava na putu u i iz škole, te u školskom dvorištu. Škole trebaju da razviju jake politike protiv maltretiranja i da garantiraju tajnost djeci koja prijave maltretiranje. Nastavnicima je potrebna posebna obuka o načinu kako da odgovore na maltretiranje, a da ne pogoršaju situaciju za žrtvu. Nastavnici također trebaju osigurati da se ne uključe u maltretiranje učenika.

Sombat Tapanya je 2006. provela anketu među 3000 učenika, od 4 do 9 razreda, iz svih regija Tajlanda. 39% njih je izjavilo da su maltretirani redovno. Među učenicima 4 do 6 razreda, stopa je bila i veća – blizu 50%. Tri lokacije gdje se maltretiranje najviše dešavalo su: 1) učionica dok je nastavnik odsutan; 2) hodnici i stepenice; i 3) školsko dvorište

Drugi važan pomak u ovoj fazi jeste početak zainteresiranosti djece za romantične veze. Nastankom puberteta dolazi i nova svijest o emocionalnoj i fizičkoj privlačnosti vršnjaka, kao i mogućnosti da budu odbijeni od strane vršnjaka. Ta pitanja mogu okupirati mnogo njihovog razmišljanja, što ih odvraća od učenja.

I nastavnici i učenici trebaju da znaju da je ovo normalan razvoj, ali i vrlo osjetljiv. Djecu nikada ne treba zadirkivati ili postidjeti zbog romantičnih interesovanja. Umjesto toga, odrasli trebaju poštovani njihove osjećaje, saslušati njihove brige, odgovoriti na njihova pitanja, i naučiti ih kako da upravljaju tim odnosima sa poštovanjem. Djeca moraju vjerovati u svoje sposobnosti da se bave kompleksnim emocijama bez da povrijede druge fizički i emocionalno. Ova iskustva grade temelj za uspostavu intimnih odnosa zasnovanih na poštovanju i nenasilju.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Kako nastavnici mogu unaprijediti samopouzdanje učenika?

Postoji mnogo načina na koji nastavnici mogu izgraditi samopouzdanje učenika u ovoj fazi. Zapamtite koji su Vaši alati – toplina i struktura.

I. Pružiti toplinu

- Stvoriti fizički i emocionalno sigurno okruženje.
  - Pružiti podršku kada imaju poteškoće.
  - Oduprijeti se kritici i kažnjavanju grešaka.
  - Nikada ih ne postidjeti ili ponižavati.

- Imajte na umu nivo razvoja Vaših učenika
  - Shvatite važnost njihovih društvenih odnosa.
  - Budite svjesni da ima djece koja se maltretiraju ili su društveno odbijena. Dajte im podršku i vođenje na način koji štiti njihovu privatnost.
  - Budite osjetljivi na „društvene hijerarhije“. Modelirajte i podstaknite empatiju za ranjive učenike i dajte im bogatu podršku i ohrabrenje.

- Održite komunikaciju sa skrbnicima Vaših učenika.
  - Upoznajte porodice Vaših učenika; razumite njihov stres i podršku kod kuće.
  - Ohrabrite roditelje i ostale skrbnike da posjete učionicu, rade dobrovoljno u školi i učestvuju u posebnim događajima.
  - Stalno šaljte informacije kući. Objasnite šta uče Vaši učenici, svrhu njihovog zadatka i kako da im se pomogne sa zadaćom.
  - Radite partnerski sa skrbnicima u rješavanju poteškoća.
  - Budite svjesni da domaći rad i pritisak za uspjeh mogu prouzrokovati porodični konflikt. Procijenite da li Vaša očekivanja doprinose porodičnim poteškoćama.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

2. Davati strukturu

- Kažite svojim učenicima šta rade dobro.
  - Prepoznajte njihov trud, čak i ako ishod nije perfektan.
  - Fokusirajte se na njihove uspjehe kada ih obavještavate o radu
- Pomozite učenicima da pronađu razloge svojih poteškoća.
  - Pomozite im da razmisle o svojim strategijama učenja i da pronađu djelotvornije.
  - Pronađite različite načine objašnjavanja koncepata, koristeći vizuelnu pomoć, konkretne predmete ili primjere iz života.

- Pozabavite se njihovim društvenim izazovima.
  - Budite svjesni ko su učenici koji maltretiraju druge i jasno iskažite da njihovo ponašanje nije dopustivo.
  - Budite svjesni konflikata među učenicima. Modelirajte načine rješavanja konflikata na način koji uči samopoštovanje i poštovanje drugih.

- Aktivirajte njihovu zainteresiranost.
  - Otkrijte i prepoznajte sposobnosti i kompetencije svakog učenika.
  - Pronađite načine da integrirate njihove interese u projekte i zadatke.
  - Učinite Vaše časove interesantnima kako bi na određeno vrijeme zaboravili svoje društvene brige.
  - Pokažite im relevantnost akademskog učenja za njihove živote.
  - Njeguajte njihove rastuće interese.
  - Potaknite ih da postave ciljeve za budućnost.

- Osigurajte da postoje aktivnosti nakon nastave u školi i zajednici.
  - Držite učenike zauzetima prije i poslije škole kako bi spriječili maltretiranje i unaprijedili stjecanje vještina.
  - Organizirajte klubove i timove. Potaknite Vaše učenike da pokrenu klubove zasnovane na zajedničkim interesima.
  - Osigurajte da učenici nemaju toliko mnogo zadaće da ne mogu učestvovati u drugim aktivnostima.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Uzrast 13 do 18 godina

Adolescencija je vrijeme značajne transformacije. Mladi prelaze most od djetinjstva do odrasle dobi, zadivljujuću promjenu koja se vidi u svim područjima njihovog razvoja.

Kognitivni razvoj u adolescenciji

Mladi mogu da razmišljaju hipotetički – oni problemima mogu naučno pristupiti, predlažući hipoteze i testirajući ih sistematski. Ta sposobnost im omogućava da razumiju naučne zakone i da izmišljaju nova rješenja za probleme.

Ova sposobnost im također omogućava da misle o društvenim pitanjima na novi način. Oni dobivaju uvid koji ih dovodi do toga da preispituju status quo. Oni razmišljaju o “velikim pitanjima” poput politike i tradicije. Oni također mogu ispitivati i načine razmišljanja odraslih. To nije znak nepoštovanja, nego znak da su u stanju da misle za sebe i otkriju šta vrjednuju i u šta vjeruju.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

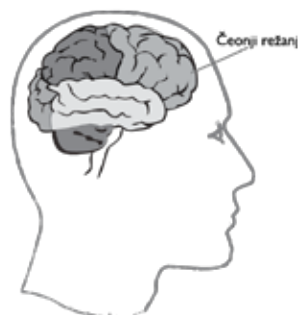
13- to 18- Year - Olds

Fizički razvoj u adolescenciji

Pubertet se u ovoj fazi završava. Do kraja adolescencije mladi dostižu **seksualnu zrelost**; djevojke mogu zatrudnjati, a dječaci su u stanju da budu očevi djece. Oni imaju nova i intenzivna seksualna osjećanja. Ako su postidjeni zbog tih osjećanja, mogu razviti doživotne seksualne poteškoće. Važno je davati iskrene informacije o fizičkim i emocionalnim aspektima seksualnosti, naglašavajući prava mladih na privatnost, dostojanstvo, poštovanje i slobodu od eksploatacije.

Adolescenti također prolaze i važan period moždanog razvoja. Njihove moždane ćelije se „smanjuju“, što znači da će neiskorištene veze moždanih ćelija biti uništene kako bi se pojačala djelotvornost mozga. Ovaj proces traje godinama, počinje u zadnjem dijelu mozga i završava se na prednjem. Tako je frontalni dio zadnji koji sazrijeva – a to se neće desiti dok ne dođemo do sredine 20-ih godina.

Zašto je to važno? Frontalni dio je kritičan za planiranje i donošenje odluka. Dok frontalni dio ne sazrije – ili ako je oštećen – mladi imaju poteškoće da predvide posljedice svog djelovanja. Oni su skloni reagirati impulzivno bez razmišljanja. Oni mogu raditi stvari koje su riskantne, ne razmatrajući dugoročne ishode svojih radnji.

Društveni razvoj u adolescenciji

Primarni zadatak ove faze je da mladi postignu jak osjećaj **identiteta**. Veliki dio njihove energije je posvećen razmišljanju o tome ko su i kako se razlikuju od svojih roditelja i nastavnika. Oni "isprobavaju" razne identitete da vide koji im odgovara. Na primjer, mogu farbati kosu u jarke boje, tetovirati se ili staviti pirsing, ili nositi odjeću koja se odraslima ne dopada.

Oni pokušavaju da pronađu novi način pripadanja – način koji im donosi prihvaćenost od strane njihovih vršnjaka, ali koji im također daje osjećaj individualnosti. **Oni imaju jake potrebe da negdje pripadaju i da budu nezavisni istovremeno.**

Adolescenti isprobavaju uloge odraslih i eksperimentiraju sa stvarima koje su bile zabranjene. Oni žele da rade stvari koje rade odrasli, uključujući i stvari koje im mogu škoditi. Mogu eksperimentirati sa drogama i alkoholom, seksom i vezama.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

U isto vrijeme, adolescenti imaju poteškoća da razumiju da im se mogu desiti loše stvari. Oni još uvijek ne razumiju u potpunosti da mogu biti povrijeđeni, da mogu zatrudnjeti ili da mogu umrijeti. Ponekada rade veoma riskantne stvari, jer vjeruju da ništa ne može krenuti u krivom smjeru.

Ova kombinacija jakog poleta za nezavisnošću, potrebe da budu prihvaćeni od strane vršnjaka, i poteškoća da razumiju rizike kojima se izlažu, može rezultirati u stalnim konfliktima sa roditeljima i nastavnicima. Pokušaji da ih kontroliramo ili da ih prisilimo da usvoje određena gledišta, će stvoriti otpor i prekinuti komunikaciju. Fizičko kažnjavanje će ih poniziti i dovesti do veoma negativnih stavova prema školi.

Šta mogu učiniti nastavnici da pomognu učenicima da uspješno prođu kroz ovu fazu?

I. Pružiti toplinu

- Pokazati poštovanje za njihove sposobnosti
  - Dati pristojnu podršku i vodstvo, radije nego kazne i kritike.
  - Prepoznati njihove kompetencije i davati im stalne prilike da ih pokažu. Pomoći im da razviju identitet zasnovan na njihovim jačim stranama i sposobnostima.
  - Njegovati njihove individualne interese. Iskoristiti šanse za usmjeravanje razvoja njihovog identiteta u konstruktivnom pravcu.

- Imajte u vidu nivo razvoja Vaših učenika
  - Zapamtite da su njihovi mozgovi još uvijek u razvoju. Oni možda ne razumiju pune implikacije svojih odluka.
  - Prepoznajte važnost njihove grupe vršnjaka.
  - Pokažite razumijevanje za njihovu snažnu potrebu da pripadaju.
  - Napravite okruženje za učenje zasnovano na autentičnom učešću učenika u donošenju odluka.

Before School

Transition to School

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

2. Davati strukturu

- Vodite Vaše učenike kroz izazove
  - Nadograđujte njihove sposobnosti testiranja hipoteza kako bi im pomogli da predvide posljedice svojih radnji.
  - Budite svjesni negativnog utjecaja vršnjaka i udaljite učenike od njih.
  - Dajte šanse za pozitivnu vršnjačku interakciju zasnovanu na zajedničkim interesima. Na primjer, pomozite učenicima da formiraju rok bendove i da pišu i snimaju svoje pjesme. Napravite pozorišnu grupu i pomozite im da napišu i naprave predstavu. Motivirajte učenike da formiraju klubove i pokreću aktivnosti zasnovane na svojim interesima.

- Učinite školu interesantnom
  - Povežite akademski materijal sa stvarnim životom. Pokažite im zašto je učenje važno za njihove živote i živote drugih.
  - Nadovežite se na njihovo nezavisno razmišljanje i ispitivanje. Potaknite ih da razmišljaju iznad onoga što jeste do onoga što bi moglo biti. Angažirajte ih na pravljenju njihovih sopstvenih planova da učine svijet boljim.
  - Dajte im šanse da povežu svoje vještine i interese sa "velikim pitanjima". Na primjer, učenici zainteresirani za nauku bi mogli izmisliti sopstvene eksperimente o održivosti okoliša. Učenici zainteresirani za historiju bi mogli provesti svoje istraživanje o utjecaju rata u različitim dijelovima svijeta. Učenici zainteresirani za umjetnost bi mogli napraviti izložbu o ljudskim pravima.
  - Dajte im šansu da razviju i angažiraju se u društvenim aktivnostima u svojim zajednicama i da o njima uče. Dajte im šansu da uče o pitanjima socijalne pravde. Angažirajte ih na izradi i implementaciji akcionih planova za borbu protiv siromaštva, diskriminacije ili beskućništva, ili za davanje glasa marginaliziranim ljudima.
  - Učinite da im škola bude privlačnija od aktivnosti koje ih izlažu riziku.

UOČAVANJE INDIVIDUALNIH RAZLIKA

Premda sva djeca prolaze istovjetne faze razvoja, oni kao osobe nisu svi isti. Oni prolaze kroz faze u različitim okruženjima i sa različitim osobnostima, talentima i sposobnostima. U ovom poglavlju ćete saznati nešto više o jedinstvenim osobinama svakoga djeteta koje mogu utjecati na njihovo učenje i ponašanje.

Obrazovanje djeteta treba usmjeriti na razvoj dječje osobnosti, talenata kao i mentalnih i fizičkih sposobnosti do punog potencijala.

*Član 29.
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 6

Svaki razred je formiran kao grupa učenika-individua, svaki od njih sa svojom osobnom pričom. Svako dijete stiže u učionicu sa jedinstvenim iskustvima koja potiču njegovu/njezinu:

- spremnost na učenje,
- motivaciju za uspjeh,
- pouzdanje u vlastite sposobnosti,
- opuštenost u prisutnosti odraslih,
- društvene vještine.

Razlike u obiteljskim okruženjima

Svako dijete koje ulazi na vrata učionice, dolazi iz drugačijeg obiteljskog okruženja. U nekim domovima atmosfera je pozitivna, djeca se podržavaju i ohrabruju. U drugima, klima je negativna, kritički i nasilnički nastrojena.

Svako jutro, neka od djece dolaze u školu nakon što su svjedočili **nasilju** između svojih roditelja, ili nakon što su i sami doživjeli fizičko ili seksualno nasilje. Neka djeca će biti nazvana „glupom“ ili „beskorisnom“ neposredno prije dolaska u učionicu.

Dijete će u takvoj situaciji imati velikih poteškoća u koncentraciji na rad u školi i slušanje nastavnika. Brinut će se, možda, da li je njegova majka povrijeđena, ili da li će i samo dobiti batine kad dođe kući. Može se osjećati beznačajno i nesposobno. Ako je tada kažnjeno u školi zbog nepažnje, to će samo potvrditi njegov osjećaj nemoći i pojačati strah.

U nekim domovima, djeca imaju puno **moćnosti** i vremena **za učenje**. Oni imaju roditelje koji im mogu pomoći sa zadaćama, odvesti do muzeja i kupiti im knjige . U drugim domovima, obrazovanje je luksuz, a djeca moraju raditi kako bi se zadovoljile osnovne potrebe porodice. Ta djeca će imati malo vremena za domaću zadaću, a roditelji imaju malo vremena da ih podrže. Uprkos svojoj inteligenciji, ta djeca se suočavaju s izazovima koji prijete njihovom akademskom uspjehu.

Kulturalne razlike

Neke škole se nalaze u zajednicama sa velikim kulturalnim razlikama. Učenici dolaze iz različitih zemalja, regija ili tradicija. Mogu imati drugačiju boju kože ili nositi drugačiju odjeću.

Djeca koja ne pripadaju dominantnoj kulturi često imaju osjećaj nepripadnosti. Njihovi vršnjaci ih mogu zadirkivati, biti nasilni prema njima ili ih isključivati. Ukoliko ne govore jezik na kojem se u školi uči, imat će problem sa razumijevanjem gradiva.

Katkad, zbog njihove jezične barijere i nedostatka samopouzdanja, nastavnici prebrzo zaključuju da ti učenici nisu inteligentni ili su nesposobni učiti, te ih, jednostavno, zanemaruju.

Izuzetno je važno da nastavnici razumiju ogromne izazove za kojima se ova djeca susreću kako bi im pružili podršku. Za djecu koja se osjećaju 'drugačije', odrasla osoba koja vjeruje u njih zna napraviti značajnu razliku između njihovog uspjeha i neuspjeha u školi.

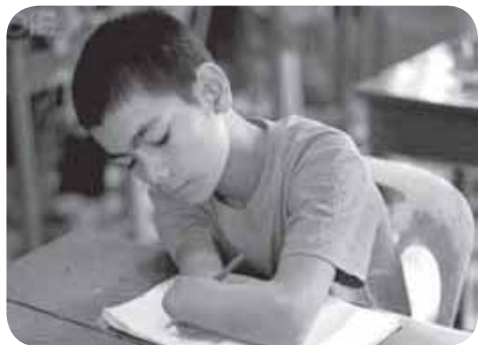
Također je bitno da nastavnici educiraju ostale učenike o različitim kulturama, obogate njihovo znanje i reduciraju nasilje i viktimizaciju. Kulturalno raznolika učionica pruža veliku mogućnost učenja o ljudskim pravima i dobra je polazna točka za jačanje vještina za izgradnju mira.

Fizičke razlike

Svi su ljudi i sva djeca različiti i imaju različite fizičke sposobnosti. Neki od nas mogu trčati brzo dok drugi nikada ne pobijede u trci. Neki mogu dugo balansirati na gredi dok drugi brzo padnu. Neki mogu vidjeti predmete u daljini dok drugi vide predmete tik ispred njih.

Fizičke karakteristike kod neke djece su očiglednije. Primjerice, umjesto hodanja, kreću se u invalidskim kolicima, nemaju šake ili stopala, a nekada im je ograničen sluh.

Bez obzira na osobne fizičke karakteristike, sva djeca imaju istovjetno pravo na kvalitetno obrazovanje. Također imaju pravo na dostupne uslove za učenje.

Djeca s teškoćama imaju pravo na uslove koji osiguravaju dostojanstvo, jačaju samopouzdanje i olakšavaju djetetovo aktivno učestvovanje u zajednici.

*Član 23.
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

U nekim slučajevima, djeca su pretrpjela teške ozljede u nesrećama, ratovima ili minskim poljima. Takva djeca su izuzetno ranjiva. Moraju se prilagoditi životu sa ograničenim kretanjem i istovremeno se nositi sa psihičkim traumama. Postoji velika mogućnost da ih se stigmatizira – to jeste da ih se percipira kao „drugačijima“ i tako budu isključeni od strane nastavnika i vršnjaka. Također, izazov im predstavlja i adaptacija na školu koja je izgrađena prema potrebama učenika sa potpunom fizičkom mobilnošću.

Uloga nastavnika je da:

- prepozna i razumije specifične izazove sa kojima se ova djeca suočavaju,
- osigura zaštitu od stigmatizacije ili učeničkoga nasilja,
- stvori uslove za učenje koji pružaju puno učešće takve djece,
- pruži svu potrebnu podršku kako bi djeca postigla akademski uspjeh.

Razlike u talentima i interesima

Kako bi se stvorili uslovi za učenje koji motiviraju učenike na uspjeh, važno je upoznati svako dijete ponaosob. U čemu su naročito dobri? Šta vole raditi? Šta ih zanima?

Kada poznamo svako dijete ponaosob kroz njihove jedinstvene talente i interese, možemo ih sagledati više kao ljude. Mi, štaviše, učestvujemo u jačanju njihovih vrlina.

Na primjer, uzmimo u obzir učenika koji ima problema sa razumijevanjem hemije. Ovaj učenik će vjerovatno slabo uraditi kontrolni zadatak, izbjegavati će zadaću iz hemije i neće biti aktivan na satu. Nastavnik koji odgovori frustracijom, kritikom, ili kaznom očito vidi samo jedan mali segment iz niza sposobnosti koje taj učenik ima.

Taj učenik može biti talentirani glazbenik ili strastveni povjesničar, ali će ga ta kazna koju iskusi na satu hemije obeshrabriti i nagnati ga da vjeruje kako je glup ili nesposoban.

Drugi će nastavnik, uočivši interese ovoga učenika, zatražiti od njega da napiše pjesmu o periodnom sistemu ili uradi istraživanje na temu povijesti atomske znanosti. Na taj način, gradeći vještine učenika, nastavnik će povećati njegov interes za hemiju i pomoći mu razumjeti ju. Učenik će se osjećati ohrabreno, motivirano i sposobno – šta je neophodan preduslov za učenje i akademski uspjeh.

Razlike u temperamentu

Svako dijete ima jedinstvene osobine ličnosti koje utječu na način kako dijete reagira na iskustva. Te osobine su sastavnice temperamenta djeteta ili stila ponašanja. Temperament djeteta je urođen. Ne može se promijeniti i veliki je dio onoga što dijete čini osobom kakva jeste.

Djeca mogu imati različite temperamente koji različito utječu na njihovu reakciju na školu. Ne postoji „dobar“ ili „loš“ temperament – postoje samo raznoliki. Svaki temperament ima svoje vrline.

Temperament svakoga djeteta ima nekoliko dimenzija:

1. Nivo aktivnosti

Neka djeca su izrazito aktivna, većinu vremena žele trčati, skakati, penjati se. Skoro nikada ne sjede mirno, čak ni za vrijeme obroka. Čini se kao da su stalno u pokretu.

Druga djeca su neaktivna, više vole mirne aktivnosti kao što je pregledanje knjiga ili dugotrajno sklapanje slagalica.

Nivoi aktivnosti ostale djece spadaju u međukategoriju.

2. Redovitost

Neka djeca imaju predvidiv ritam. Ogladne u jednakim vremenskim intervalima, bude se, spavaju i idu u toalet u otprilike isto vrijeme svaki dan.

Druga djeca imaju promjenjiv ritam. Mogu biti jako gladna u podne jedan dan, a sutradan u podne ne biti. Mogu se probuditi jako rano u ponedjeljak, ali spavati do kasno u utorak.

Ostala djeca imaju ritam koji spada u međukategoriju.

3. Reagiranje na nove situacije

Neka djeca *prigrle* nove situacije. Smiješe se nepoznatim ljudima, prilaze novim grupama djece i pridružuju im se u igri, lako sklapaju prijateljstva, vole probati nove ukuse hrane i vole ići na nova, nepoznata mjesta.

Druga djeca se *povlače* iz novih situacija. Odmiču se od nepoznatih ljudi, dugo im treba da priđu novoj grupi, pljuju nepoznat ukus hrane i oklijevaju ili izbjegavaju ići na nova i nepoznata mjesta.

Reagiranja ostale djece spadaju u međukategoriju.

4. Prilagođavanje

Neka djeca se lako *prilagode* na novu rutinu, mjesta, ljude i hranu. Potreban im je samo dan ili dva kako bi se prilagodili novome rasporedu, životu u novome domu ili pohađanju nove škole.

Druga djeca se *prilagođavaju sporo*. Potrebni su im katkad mjeseci kako bi se sprijateljili s nekim iz novoga susjedstva, osjećali se ugodno u novoj školi ili navikli na novi raspored.

Prilagođavanje ostale djece spada u međukategoriju.

5. Dekoncentracija

Neka djeca se lako *dekoncentriraju*. Prelaze sa jedne stvari na drugu, ovisno od stvari momenta u kojem nešto ugledaju ili čuju. Dugo vremena im treba kako bi završili zadatke jer im se pažnja stalno odvlači u raznim smjerovima. No, kada su tužni ili razočarani, lako im je skrenuti pažnju na nešto drugo i promijeniti raspoloženje.

Druga djeca se ne dekoncentriraju lako. Ona će dugo sjediti ili čitati. No, kada su gladna ili tužna, nije lako utjecati na njihovu pažnju.

Dekoncentracija ostale djece spada u međukategoriju.

6. Upornost

Neka djeca su jako uporna, ustrajavaju u zahtjevnim zadaćama dok ih ne dovrše. Imaju zacrtani cilj i ne zaustavljaju se dok ga ne ostvare. Ne odustaju zbog neuspjeha. No, nije ih lako uvjeriti da prestanu raditi nešto što žele.

Druga djeca su manje uporna. Ukoliko padnu, neće se ponovno penjati. Ako ne uspiju složiti slagalicu brzo, izgube interes. Lako ih je uvjeriti da prestanu raditi stvari koje me ne želimo da rade.

Upornost ostale djece spada u međukategoriju.

7. Intenzitet

Neka djeca *jako intenzivno* reagiraju na događaje i situacije. Imaju li problema sa slaganjem slagalice, vikati će i bacati dijelove. Pokazuju intenzivnu ljutnju i tugu ali isto tako intenzivnu sreću. Plaču glasno kada su tužni i smiju se radosno kada su sretni. Uvijek znate kako se ova djeca osjećaju.

Druga djeca imaju *svedene* reakcije. Kada su tužni iznutra, tiho plaču. Kada su sretni, smiješe se mirno. Teško je proniknuti u njihova osjećanja.

Intenzitet ostale djece spada u međukategoriju.

Vježba – Temperament vašeg učenika I

Sjetite se učenika sa kojim ste često u konfliktu. Ocijenite ga po svih sedam dimenzija temperamenta:

1. Nivo aktivnosti

Niska			Visoka
1	2	3	4
Sjedi mirno dugo vremena			Stalno u pokretu

2. Redovitost

Niska			Visoka
1	2	3	4
Ogladni i umara se u različito vrijeme u različitim danima			Ogladni i umori se svaki dan u isto vrijeme

3. Reagiranje na nove situacije

Izbjegavanje			Zbližavanje
1	2	3	4
Srami se novih ljudi Nesretan na novim mjestima Odbija nove stvari			Voli upoznavati nove ljude ići na nova mjesta probati nove stvari

4. Prilagođavanje

Niska

Visoka

1

2

3

4

Potrebno dugo vremena za prilagođavanje na novu rutinu/sredinu

Brza prilagođavanje na promjene rutine i sredine

5. Dekoncentracija

Niska

Visoka

1

2

3

4

Dugotrajna koncentriranost na jednu aktivnost

Primjećuje sve, odvraća pažnju često

6. Upornost

Niska

Visoka

1

2

3

4

Brzo gubi interes

Ustrajava u aktivnostima dok ih ne završi

7. Intenzitet

Izbjegavanje

Zbližavanje

1

2

3

4

Ne pokazuje velike emotivne promjene

Pokazuje izrazitu tugu, ljutnju i sreću

Vježba – Temperament vašeg učenika 2

Napišite koje su prednosti temperamenta vašega učenika i na koje se načine manifestiraju?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Temperament ima veliki utjecaj na ponašanje svakoga učenika u učionici. Kod mlađe djece, utječe na:

- nivo stresa kada počinju školovanje,
- vrijeme koje im je potrebno za prilagođavanje na školsku rutinu,
- uživanje u igri sa drugom djecom,
- opuštenost pri traženju pomoći od nastavnika,
- sposobnost mirnog sjedenja i pažnju,
- vrijeme koje im je potrebno da bi se smirili ukoliko su tužni ili uznemireni,
- količinu dnevno potrebne fizičke aktivnosti,
- brzinu dekoncentracije u odnosu na stvari oko njih,
- sposobnost kontroliranja odlaska u toalet,
- potrebu za grickalicama u različita doba dana,
- sposobnost da se svako jutro odvoje od roditelja.

Kod starije djece i mladih, temperament utječe na:

- sposobnost brzoga završavanja zadataka,
- količinu zadaće koju mogu završiti,
- sposobnost slaganja sa drugim učenicima,
- anksioznost i strah koji osjećaju pred prezentacije pred razredom,
- vrijeme potrebno za prilagođavanje na novu školu, raspored ili novu organizaciju razreda,
- količinu dnevne fizičke aktivnosti i unosa hrane,
- broj pauza koje dnevno trebaju,
- sposobnost organiziranja radnog stola, materijala i rasporeda zadaća,
- učestalost zaboravljanja stvari u školi ili kod kuće,
- količinu „vrpoljenja“ u klupi ili kretanja po učionici u vrijeme kada bi trebali slušati,
- sposobnost završavanja velikih projekata.

Ne samo da temperament svakoga učenika ponaosob utječe na ponašanje i uspjeh. **Vaš temperament** također utječe na ponašanje učenika, a i na vaše ponašanje.

Odnos nastavnik-učenik je pod jakim utjecajem podudarnosti temperamenta nastavnika i temperamenta učenika. Sjetite se nekog nastavnika koji i nije pretjerano aktivan. Ovaj nastavnik voli vidjeti učenike kako mirno čitaju, skoncentrirani na izradu projekta ili igru u tišini.

A sada zamislite šta bi se dogodilo kada bi ovaj nastavnik imao u razredu učenika sa visokim nivoom aktivnosti. Šta će se dogoditi ukoliko se od takvog učenika očekuje cjelodnevno čitanje, igranje u tišini i fokus na izradu projekta?

Ukoliko nastavnik uvidi da je učenik izraženo aktivan, treba znati kako prilagoditi očekivanja i iznaći načine da udovolji potrebama učenika za aktivnošću. Ako nastavnik ne uviđa činjenicu da učenikovo ponašanje proizlazi iz njegovoga temperamenta, vjerojatno je da će okarakterizirati učenika „lošim“, „neučtivim“ ili „teškim za obuzdati“.

Važno je da nastavnici uzmu u obzir i vlastiti temperament te razmisle o tome kako se uklapaju sa svojim učenicima. Tek kada to učinimo, možemo razumjeti razloge mnogih nesuglasica u razredu.

Vježba – Vaš Temperament I

Ocijenite sebe na osnovu 7 dimenzija temperamenta

1. Nivo aktivnosti

Niska

1

2

3

Najviše volim
mirne aktivnosti

Visoka

4

Najviše volim fizičku
aktivnost i pokret

2. Redovitost

Niska

1

2

3

Ogladnim i umaram se u
različito vrijeme i
različite dane

Visoka

4

Ogladnim i umaram se
svaki dan u isto
vrijeme

3. Reagiranje na nove situacije

Izbjegavanje

1

2

3

Ne osjećam se ugodno
pri upoznavanju novih
ljudi, u novim
situacijama, i pri
probavanju novih stvari

Zbližavanje

4

Volim nova mjesta,
nove ljude i
nove stvari

4. Prilagođavanje

Niska

Visoka

1	2	3	4
---	---	---	---

Potrebno je dosta vremena za prilagođavanje na novu rutinu i sredinu

Brza prilagođavanje na promjene rutine i sredine

5. Dekoncentracija

Niska

Visoka

1	2	3	4
---	---	---	---

Mogu dugo koncentrirati pažnju na jednu stvar

Misli mi lako odlutaju, moja pažnja stalno prelazi sa jedne stvari na drugu

6. Upornost

Niska

Visoka

1	2	3	4
---	---	---	---

Brzo izgubim interes za jednu i prelazim na novu stvar

Ustrajavam u aktivnosti dok je ne završim

7. Intenzitet

Nizak

Visok

1	2	3	4
---	---	---	---

Ne pokazujem otvoreno osjećanja, drugi često ne znaju kako se osjećam

Drugima je lako znati da li osjećam tugu ili ljutnju

Napišite koje to nisu prednosti vašega temperamenta i na koje se načine manifestiraju?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vježba – Uklapanje

Zaokružite broj koji odgovara ocjeni koju ste dali učeniku, a zatim povežite crtom sve označene brojeve.

Nivo aktivnosti	1	2	3	4
Redovitost	1	2	3	4
Reagiranje na nove situacije	1	2	3	4
Prilagođavanje	1	2	3	4
Dekonzracija	1	2	3	4
Upornost	1	2	3	4
Intenzitet	1	2	3	4

Vježba – Uklapanje

Zaokružite broj koji odgovara ocjeni koju ste sebi, a zatim povežite crtom sve označene brojeve.

Nivo aktivnosti	1	2	3	4
Redovitost	1	2	3	4
Reagiranje na nove situacije	1	2	3	4
Prilagođavanje	1	2	3	4
Dekonzentracija	1	2	3	4
Upornost	1	2	3	4
Intenzitet	1	2	3	4

Razlika naših temperamenata

Moj učenik i ja se razlikujemo u:

.....

Ova razlika bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja se razlikujemo u:

.....

Ova razlika bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja se razlikujemo u:

.....

Ova razlika bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja se razlikujemo u:

.....

Ova razlika bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Sličnosti naših temperamenata

Moj učenik i ja smo slični u:

.....

Ova sličnost bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja smo slični u:

.....

Ova sličnost bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja smo slični u:

.....

Ova sličnost bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Moj učenik i ja smo slični u:

.....

Ova sličnost bi mogla doprinijeti konfliktima ili ih reducirati u slučaju:

.....

.....

.....

Slaganje vašeg i temperamenta vaših učenika može imati značajan utjecaj na nivo nesuglasica u vašem razredu. Prepoznavanjem uloge temperamentu u ponašanju vaših učenika i u vašem vlastitom ponašanju – razumjet ćete i razloge svih nesuglasica. Također ćete razumjeti i zašto kritiziranje, vikanje i fizičko kažnjavanje ne pomažu.

Svaki vaš učenik je jedinstvena osoba, baš kao i vi. Njihovi se temperamenti, kao ni vaš, ne mogu izmijeniti. Kada se ne uklapate „temperamentno“, pronađite način kako da premostite razliku bez ljutnje i kazne. Kreirajte načine poštovanja i zajedničkog rada bez obzira na razlike.

Razlike u obradi informacija

U svakoj učionici, učenici uče na razne načine. Neka djeca razumiju i uče brzo dok je drugoj potrebno više vremena. Neka će slušati svaku riječ koju izgovorite i razumjeti ju dok će druga imati poteškoće pri samom slušanju, te će im trebati dodatne aktivnosti kako bi razumjeli gradivo.

Svako dijete posjeduje jedinstveni sklop predispozicija za učenje. No ponekad ih podučavamo kao da svi oni imaju isti mentalni sklop. Ovakav pristup nerijetko rezultira frustracijom nastavnika, obeshrabrenju učenika i najzad u konfliktu nastavnik-učenik.

Ukoliko uočimo prednosti svakoga učenika ponaosob, nastava bi se lakše izvodila, učeničko razumijevanje bi bilo bolje, a konflikti bi se prorijedili.

Kako bi naučio, učenik mora **obraditi** informacije. Tačnije, mora upiti informacije, protumačiti ih, zapamtiti i sjećati ih se.

Ljudski um je organizirani sistem. Ukoliko učenikov sistem radi dovoljno efikasno on/a će razumjeti, naučiti i sjećati se s lakoćom. Ukoliko bilo koji dio sistema ne radi, on/a će imati poteškoće prilikom učenja i pamćenja.

Obrada informacija pretpostavlja nekoliko faza:

1. Pažnja

Učenik mora obratiti pažnju na informacije ukoliko ih želi unijeti u sistem.

2. Percepcija

Učenik mora imati dobar vid i sluh kako bi razaznao sve informacije. To podrazumijeva da učenik vidi i čuje same informacije kao i da vidi nastavnikovu gestikulaciju, izraz lica, i čuje ton nastavnikovog glasa.

3. Spoznaja

Učenik mora imati neko prethodno znanje o temi i biti sposoban povezati ga sa novim informacijama. Ova veza će pomoći u razumijevanju.

4. Memorija

Učenik mora znati primijeniti strategije koje mu pomažu u pamćenju kao i kasnijem prisjećanju informacija.

5. Meta-spoznaja

Učenik mora znati prepoznati poteškoće koje ima pri razumijevanju određenih informacija ili kada njegove strategije pamćenja ne funkcioniraju. Tada on/a mora pronaći nove strategije koje će priskočiti u pomoć.

Učinkovit sistem za obradu informacija

Nastavnik:
Daje jasne informacije prilagođene nivou učenika

Učenik:

- je pažljiv
- vidi dobro
- čuje dobro
- vezuje za predznanje
- samo-ocjenjuje razumijevanje
- evaluira strategije
- odbacuje neučinkovite strategije
- pohranjuje informacije u memoriju
- se kasnije može prisjetiti informacija

Neučinkovit sistem za obradu informacija

Nastavnik:
Daje nejasne informacije neprilagođene nivou učenika ili daleko ispod nivoa učenika

Učenik:

- je dekoncentriran
- ima vizualne poteškoće
- ima auditivne poteškoće
- vrlo oskudno prethodno znanje
- ne radi samo-ocjenjivanje
- ne evaluira strategije
- ne mijenja loše strategije
- informacije se ne pohranjuju
- se kasnije ne može prisjetiti informacija

Dok nastavnik izgovori jednu rečenicu, učenik već može, u tom vremenskom periodu, proći kroz nekoliko poteškoća u bilo kojoj fazi obrade informacija. Koliko nastavnik očekuje da svi učenički 'sistemi' rade bit će frustriran učenicima koji imaju poteškoće. Smatrat će ih lijenima, buntovnicima pa čak i manje inteligentnima.

No ukoliko nastavnik uzme u obzir činjenicu da ju 'sistem' svakog učenika različit i da se problemi mogu dogoditi na svakom sistemskom čvorištu, on/a će pokušati dijagnosticirati probleme učenika i pomoći mu/joj da pronađe nove strategije za pažnju, percepciju, razumijevanje, samoprocjenu, pamćenje i prisjećanje.

Također će ocijeniti i način na koji on /ona sami predaju informacije kako bi utvrdili jasnost i prikladnost istih razini njihovih učenika.

Učinkovitost sistema za obradu informacija ovisi o:

- organizaciji mozga
  - brzini kojom mozak prolazi kroz faze obrade informacija
  - vidu učenika
  - sluhu učenika
  - sposobnosti da protumači informacije koje je čuo/la i vidio/la
  - predznanju
  - sposobnosti za procjenu vlastitih prednosti i poteškoća
  - neinhibiranosti kod postavljanja pitanja nastavniku/ci
  - samopouzdanju i optimizmu kada je u pitanju rad na poboljšanju rezultata
-

Izazovi učenja

U nekim slučajevima, poteškoće kod obrade informacija učenika su u toj mjeri ozbiljne da se mogu medicinski dijagnosticirati. Neka od ovih stanja podrazumijevaju oštećenja čula, receptivne ili ekspresivne jezične poteškoće, zatim poteškoće u čitanju, matematici ili držanju pažnje.

1. Oštećenja čula

Neka djeca mogu imati vizualne ili slušne poteškoće koje ozbiljno utječu na sposobnost percipiranja informacija. U nekim slučajevima ove poteškoće nisu toliko očite nastavnicima. Na primjer, djeca koja ne vide tablu ili ne čuju što nastavnik govori mogu se doimati nepažljivim ili neposlušnim. Važno je provjeriti dječji sluh i vid kako bi se utvrdio uzrok poteškoća u učenju.

2. Receptivne jezične poteškoće

U nekim slučajevima, sluh djeteta je u redu ali ona imaju problema u tumačenju onog što čuju. Uzrok tomu je slaba veza između struktura uha i dijelova mozga koji prepoznaju i analiziraju zvuk. Čini se da dijete ne sluša i ne trudi se no uho čuje ali mozak ne. Problem može biti dijagnosticiran od strane logopeda specijaliste.

3. Ekspresivne jezične poteškoće

Neka djeca ne mogu pretvoriti misli u riječi i rečenice i prenijeti poruku koju žele reći. Ova djeca mogu čuti i obraditi informacije bez poteškoća. Problem je u njihovoj sposobnosti da pretvore i 'kodiraju' misli u jezik. Oni mogu razumjeti sve što čuju i znaju odgovore na pitanja, ali doimaju se kao da ne razumiju jer ne mogu izraziti na adekvatan način u govoru i pismu. Ovaj problem može biti jako frustrirajući po djecu te povećati rizik društvenih i poteškoća u ponašanju a izazvati i konflikt na relaciji nastavnik-učenik.

4. Poteškoće kod čitanja

U nekim slučajevima, dječju vid je dobar ali imaju problema sa čitanjem

To može biti iz više razloga:

- Oni vide znakove na stranici ali ih izmiješaju, preskaču retke, izgube se u tekstu ili čitaju unatrag riječi. Ovo je problem **vizualne obrade**.
- Mogu vidjeti znakove na stranici ali ne mogu povezati znakove sa zvukovima. U ovome slučaju mozak ne može **dekodirati** oblike znakova na stranici u jezik.
- Mogu dekodirati znakove ali ih ne mogu sastaviti u riječi i rečenice. Ovo je obično rezultat problema sa **pamćenjem i redosljedom**.
- Mogu dekodirati i nizati riječi i rečenice ali imaju poteškoće kod razumijevanja njihovih značenja. Ovo je problem **razumijevanja čitanja**.
- Mogu dekodirati i razumjeti riječi ali moraju uložiti puno napora te često griješe i zapinju na riječima. Ovo je problem **tečnog čitanja**.

Djeca sa poteškoćama u čitanju mogu biti vrlo anksiozna kada trebaju čitati naglas, pred drugima ili kada moraju završiti zadatak koji obuhvata čitanje. Ponekad će se jako truditi da izbjegnu čitanje jer se jako srame svoga problema.

Jako je važno da su nastavnici svjesni neurološke osnove poteškoća sa čitanjem i da se trude pomoći učenicima svim raspoloživim sredstvima u rješavanju problema. Često se problemi s čitanjem mogu brzo prebroditi uz adekvatnu intervenciju. Nažalost, u slučaju gdje problem nije uočen, djeca mogu osjetiti manjak samopouzdanja i čak se ispisati iz škole.

5. Matematičke poteškoće

U nekim slučajevima djetetov vid je u redu ali imaju poteškoće pri izradi matematičkih zadataka. Postoji više razloga za to.

- Mogu vidjeti brojeve ali ih ispremještaju, problem **vizualne obrade**.
- Mogu vidjeti brojeve ali ih ne mogu povezati **apstraktne simbole** i konkretne veličine.
- Mogu vidjeti, obraditi i razumjeti brojeve ali imaju problema sa prisjećanjem. Ovaj problem može biti u svezi sa **dugotrajnim pamćenjem ili sa nepodobnim strategijama**.
- Bore se sa riječima zbog problema sa **čitanjem** ili ne mogu slijediti korake rješavanja zadatka zbog problema sa **redoslijedom i memorijom**.
- Ne mogu vizualizirati matematičke koncepte. Primjerice, ne mogu obrnuti sliku predmeta 'u glavi' ili mentalno konstruirati predmete. Ovo je **vizualno prostorni problem**.

Svaki od ovih problema zahtijeva različit pedagoški pristup. U svakom slučaju, treba ohrabriti i podržati učenike sa matematičkim problemima. Kritika, kazna, i sram mogu dovesti do straha od matematike što kasnije može predstavljati problem u postizanju rezultata tijekom cijeloga života.

6. Poteškoće sa pažnjom

Svaki učenik 'odluta' ponekad, ali neki od njih se konstantno doimaju nepažljivim. Djeca sa poteškoćama u pažnji često imaju problema sa sljedećim:

- **Impulzivnost**
Rade prije nego promisle o posljedicama. Često prelaze sa jedne aktivnosti na drugu bez da su prethodnu završili. Često prekidaju tuđe razgovore.
- **Neorganiziranost**
Imaju poteškoće sjetiti se što bi trebalo ponijeti na sat ili što ponijeti doma. Njihovi radni stolovi i klupe su često razbacani i često gube stvari.
- **Nemir**
Teško im je sjediti na jednom mjestu, često se vrpolje, pričaju ili igraju nečim kada bi se trebali koncentrirati na rad. Mogu imati problema sa nesanicom, tako da su često umorni u školi.
- **Dekonzentriranost**
Njihova pažnja se lako odvrti. Često sanjare ili imaju poteškoće sa pažljivim slušanjem i završavanjem zadataka.

Svi ove osobine imaju do neke određene razine, no neka djeca mogu iskusiti ozbiljne probleme u učenju i u odnosima sa roditeljima, nastavnicima i vršnjacima zbog tih poteškoća. Roditelji mogu početi kažnjavati djecu ili čak nasilni zbog njihovog impulzivnog ponašanja- nastavnici mogu biti jako frustrirani njihovim nemirom i nedostatkom koncentracije.

Važno je imati na umu da su sve te poteškoće neurološkoga porijekla. Djeca ih jako teško mogu kontrolirati.

Poteškoće u pažnji:

- obično neurološki utemeljene
- djeci su teške za kontrolirati
- povećavaju rizik za anksioznost, depresiju i agresivnost
- povećavaju rizik od prekida školovanja
- zahtijevaju planiranu intervenciju i podršku
- kazna ne pomaže
- od pomoći je kad djeca nauče strategije za samokontrolu

Važno je imati u vidu da su djeca sa ovakvim poteškoćama podložna velikom riziku za razvoj emotivnih poteškoća kao što su depresija i anksioznost. Također su rizični i kada je u pitanju agresivnost. Na koncu jako su rizična grupa kada je u pitanju prekid školovanja.

Stoga, od enormne je važnosti ovoj djeci pružiti pomoć u vidu specijalističke intervencije. Ne treba ih udarati, vikati na njih ili ih ponižavati zbog ponašanja. Ona moraju naučiti strategije za kontrolu impulsa i fokusiranje pažnje. U nekim slučajevima potrebni su i medikamenti, što se može odrediti nakon detaljnog pregleda ljekara i psihologa.

Šta nastavnici mogu učiniti?

Nastavnici mogu učiniti puno stvari kada su u pitanju uočavanje i poštivanje učeničke individualnosti. Sjetite se, vaše metode su: toplina i struktura.

I. Osigurajte toplinu

- Stvorite razrednu atmosferu koja ohrabruje učenike na pitanja za pomoć i pojašnjenja.
  - neophodno je prepoznati kada vaš nastavnički pristup ne odgovara pojedinim učenicima. Podsjetite ih da je u redu ukoliko zatraže dodatna objašnjenja i pomoć.
  - Ne zaboravite da anksioznost utječe na učenje. Svoj je djeci teško fokusirati se na učenje kada su ometeni strahom ili anksioznošću. Djeci sa poteškoćama u pažnji učenje predstavlja veliki problem. Osigurajte uvjete u kojima će se sva djeca – čak i ona sa najvećim izazovima – osjećati opušteno i spremno za aktivnosti.
  - Ne zaboravite da učenici mogu nešto naučiti samo kada znaju da su zaštićeni i ako pogriješe. Stvorite odnos povjerenja u kojem učenici znaju da ćete ih podržati ukoliko im je potrebna pomoć.

- Poštujte svako dijete kao osobu
  - Ne zaboravite da svako dijete ima svoju priču; svako od njih dolazi iz različitoga porodičnog okruženja; svako ima svoje brige i strahove i svako ima vlastite snove za budućnost. Upoznajte svakoga učenika kao osobu.
  - Poštujte svoje učenike. Ovo je najbolji način da im ojačate samopoštovanje, međusobno poštovanje kao i poštovanje nastavnika.
- Fokusirajte se na prednosti svakoga učenika ponaosob
  - Otkrijte jedinstvene talente i interese učenika i inkorporirajte ih u nastavu kako bi zaokupili njihov interes.
  - Uzmite u obzir njihov temperament i načine na koje bi mogao doprinijeti njihovom učenju, te ih usmjerite u radu.
- Održavajte komunikaciju sa starateljima
  - Djeca često imaju slične probleme i u školi i kod kuće. Konsultirajte njihove staratelje o načinu rješavanja porodičnih problema. Podijelite pozitivne, konstruktivne ideje. Ne podržavajte kaznu, vikanje i kritiku u kući.
  - Pomognite starateljima u razumijevanju razloga koji stoje iza dječjeg ponašanja. Ponudite primjer-model rješenja problema i konstruktivnog reagiranja.

2. Ponudite strukturu

- Uzmite u obzir obradu informacija
  - Razmislite o fazama potrebnim za izvršenje zadataka vašega plana i programa i uočite na kojim mjestima učenici imaju poteškoće.
  - Fokusirajte se na pomoć učenicima da iznađu nove strategije i da razviju vlastiti pristup rješavanju problema kada se nađu pred izazovom.
- Uključite učenike u njihovo učenje i rješavanje problema
  - Podučite ih kako da samo-ocijene vlastite strategije učenja
  - Potaknite ih u određivanju vlastitih ciljeva i uključite u donošenje odluka u razredu.
  - Pomognite im uočiti vlastite prednosti i izazove. Potaknite ih da razviju plan za optimizaciju prednosti i svladavanje prepreka.
- Učinite sve što je u vašoj moći kako biste izgradili dobre temelje u životima vaših učenika
  - Upamtite da je najsnažniji faktor u zaštiti djece upravo odrasla osoba na koju se mogu osloniti i koja im pomaže prebroditi teškoće.
  - Upamtite da upravo vi ostavljate trag na svakom djetetu kojega podučavate. Potrudite se da taj trag ojačava njihovo samopouzdanje i sposobnosti.
  - Podsjetite ih da ste uvijek tu za njih kada im treba podrška čak i kada ne budete više njihov nastavnik.

Proslavite svaki kraj školske godine ističući uspjehe vaših učenika te ispratite na raspust uz osjećaj optimizma i uvjerenje da mogu postići još više kako u školi tako i u životu uopće.

RJEŠAVANJE PROBLEMA I UZVRAĆANJE POZITIVNOM DISCIPLINOM

Ponekad je nastavnicima ponašanje učenika neobjašnjivo: „Zašto ne prestane pričati?“ „Zašto nikada ne radi zadaću?“ Kada budete shvatili razvoj djeteta i uočili važnost individualnih razlika, pronaći ćete i odgovore na ova pitanja.

U ovom poglavlju, primijenit ćete dosadašnje znanje o razvoju i individualnim razlikama kako bi promislili o mogućim razlozima koji stoje iza problematičnih situacija u učionici. Potom ćete primijeniti metode pozitivne discipline kako biste izabrali odgovarajući način da konstruktivno reagirate.

Školska stega se primjenjuje na način kojim se potvrđuje djetetovo ljudsko dostojanstvo.

*Član 29.
Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

POGLAVLJE 7

Rješavanje problema
i odgovaranje
pozitivnom
disciplinom

Utvrđivanje individualnih razlika

Razumijevanje razvoja djeteta

Pružati toplinu

Davati strukturu

Postavljanje dugoročnih ciljeva

Prvi korak u rješavanju problema podrazumijeva generiranje što je moguće više razloga koji su uzrok djetetovog ponašanja. Dok ovo radite, pokušajte sagledati sve dimenzije razvoja djeteta predstavljene u prethodnim poglavljima:

- Iskustva djeteta prije polaska u školu
- Obiteljsko okruženje djeteta
- Način na koji djeca razmišljaju u ovoj fazi
- Kako djeca razumiju emocije u ovoj fazi
- Dječji društveni odnosi u ovoj fazi
- Fizički razvoj djeteta (mozak i tijelo)
- Temperament djeteta
- Sustav za obradu informacija
- Posebni izazovi u učenju

Podsjetite se tekstom u prethodnim poglavljima kad god je potrebno.

Kada je pred vama **problem koji treba riješiti** i pri tome pronaći moguće razloge za određeno ponašanje djeteta, morate promisliti o načinima na koje ćete primijeniti **toplinu i strukturu** i koji vas vode do **dugoročnih ciljeva**.

Prelazak u školu

Prvi je tjedan škole. Svakoga dana, jedan vaš učenik je jako uznemiren kada ga majka dovede. On se vješa po majci i plače. Kada ona ode, on vrišti. Plakao je cijelo jutro, svakoga dana ovog tjedna.

Što biste trebali učiniti?

Korak 1 - navedite što je moguće više razloga zašto bi se dijete ponašalo na ovakav način

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote svojih učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete dati strukturu – informacije, upute i podršku?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kraj je prvog mjeseca školske godine. Tijekom protekloga mjeseca svakog poslijepodneva biste okupili djecu u krug i čitali im priču. I svakoga dana je jedan učenik ometao čitanje. Postajao bi nemiran, vrpeljio bi se, hodao okolo i pričao sa djecom oko njega. Svakoga dana vi ste ga upozorili da sjedi mirno i sluša. Zadnjih nekoliko dana ste se razljutili i poslali ste ga na kraju da stoji u hodnik. No, njegovo se ponašanje još ne mijenja.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročan utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 –Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Još malo pa je vrijeme da djeca idu doma. Kažete im da obuju svoju obuću za van, ali neka od djece ne žele. Jedno od njih uzvikne: „ Neću!“ Kada mu pokušate vi obuti cipele on se izvija i brani, te počinje šutirati i vikati.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podučavate vaš razred kako čitati nazive dana u tjednu. Dok objašnjavate, primjećujete da je jedno od djece položilo glavu na klupu i da čvrsto spava.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima: ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Podučavali ste svoje učenike kako čitanju brojeva od 1 do 10. Pisali ste brojeve na ploču i izgovarali njihova imena. Onda ste rekli učenicima da ih prepisu sa ploče u bilježnice. Tri dana, tri puta na dan ste rutinu ponavljali. Četvrti dan, pitali ste svakog učenika ponaosob da izgovara brojeve kako ih vi pišete na ploči. Jedan od vaših učenika je većinu brojeva izgovarao pogrešno.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Svako jutro vaši učenici imaju užinu kako bi održali razinu energije. Bez užine, djeca se lako umore i postanu nervozna. Barem dva puta tjedno, jedna djevojčica odbija jesti užinu. Kažete joj kako se neće moći igrati omiljene igre ukoliko ne pojede užinu. Bez obzira na upozorenje, ni sljedećeg dana ona ne želi jesti.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvratanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Svakoga dana u 10:30 i 14:30 djeca legnu na prostirke i spavaju. Od njih se očekuje da legnu, umire se i zaspu. Većina djece to i učini, osim jednog dječaka koji se ne da smiriti. Svakoga dana u vrijeme spavanja, on ometa drugu djecu i ne želi leći i umiriti se.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvratanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Svakoga dana vaši učenici imaju zadatak donijeti određeno gradivo i stvari od kuće u školu. Svatko od njih bi trebao imati udžbenike, olovke, i ostale potrepštine za školu. Jedan dječak redovito dolazi u školu bez gradiva za učenje. Ta situacija vas počinje frustrirati.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvratanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite se dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Nastavnik iz učionice do vaše je morao otići do direktorove kancelarije. Ostavljeni bez nadzora, učenici postaju dosta bučni, trče po učionici, smiju se glasno i viču. Buka ometa vaš razred, stoga odete do te učionice i upozorite ih na mir. Kada se vratite u vašu učionicu buka ponovno počinje.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Zadali ste učenicima tekst za čitanje uz napomenu da ćete ih pitati o tekstu za nekoliko minuta. Dok razred čita zadani tekst, primjećujete dječaka sa stripom ispod klupe. On čita strip umjesto zadanoga teksta.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 –Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Jučer ste podučavali učenike o nazivima većih gradova vaše zemlje. Danas ponavljate gradivo. Pitate djecu da vam kažu imena gradova. Jedna djevojčica diže ruku, vi je prozovete, no ona vam kaže naziv maloga mjesta u kojem stanuje.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 –Uzvatite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Svako jutro nastava počinje u isto vrijeme. Od učenika se očekuje da stignu u školu deset minuta prije nego zvoni za prvi sat. Kako bi imali vremena da organiziraju svoje stvari i smjeste se prije početka sata. Većina učenika stigne na vrijeme osim jednog učenika koji kasni već treći put ovaj tjedan. Ulazi u učionicu nakon što vi počnete sa lekcijom. Ova situacija vas počinje iritirati i nervirati.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Pospremate učionicu u petak popodne. Hodajući između klupa primijetite da je jedan učenik markerom pisao po klupi. Ljuti ste jer je oštetio školski inventar.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Vašim učenicima je dozvoljeno posuđivanje knjiga iz učionice ukoliko ih vrate sljedeći tjedan. Jedan učenik konstantno zaboravlja vratiti knjige na vrijeme. Ova situacija vas počinje jako frustrirati.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Imate pravilo u razredu prema kojem djeci nije dozvoljeno jesti vrijeme sata. Danas ste primijetili dječaka kako nešto žvače na satu. Kada ste otišli do njegove klupe vidjeli ste da ispod ima voće koje gricka.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Svakoga dana u protekla tri tjedna, izvodili ste razred vani na petnaestominutnu tjelesnu aktivnost. Svakoga tjedna se jedno dijete vrati plačući jer ga udara jedan, uvijek isti, dječak. Zabrinuti ste da bi ovaj dječak mogao ozlijediti nekoga ozbiljno, a i ljuti ste jer je nasilan prema djeci

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Podučavate lekciju o biljkama i načinu njihova rasta. Primjećujete dječaka koji, umjesto u vas, gleda u svoje krilo. Kada dođete do njega vidite da, pod klupom, drži i video igricu koju igra umjesto da prati nastavu.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Vaši učenici su obavezni pohađati nastavu i biti prisutni u školi preko dana. Primijetili ste da jedna djevojčica počela odlaziti ranije iz škole propuštajući posljednji sat nastave.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Vašim učenicima ste zadali zadatak koji je trebao biti završen za jedan tjedan. Željeli ste da ih sami urade kako bi razvili neovisne radne navike. Trebali su izabrati neki povijesni događaj o kojem bi naučili što više, te napravili plakat koji ga najbolje opisuje. Na dan prezentacije, jedan od učenika nije završio plakat. Frustrirani ste činjenicom što učenik nije završio zadatak raspoloživom vremenskom roku.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Podučavate razred dvanaestogodišnjaka. Primijetili ste da jedan od vaših učenika ima jako visoke rezultate na kontrolnim zadacima iz matematike, ima jako bogat rječnik i razvijenu maštu. Ima veliki potencijal za akademski uspjeh, no kada pregledate zadaću, on je obično nema urađenu.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Podučavate razred koji broji 40 učenika. Primijetili ste da je jedna djevojčica izrazito mirna. Rijetko diže ruku za odgovor na pitanje i slabo komunicira sa ostalim učenicima u razredu.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Uzrast 13 do 18 godina

Vaša škola poštuje pravila odijevanja prema kojim djevojčice ne smiju nositi kratke suknje i šminku na nastavu. Danas je jedna djevojčica došla u prekratkoj suknji i našminkana.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Dali ste upute učenicima kako da osmisle i izvedu projekt iz prirodnih znanosti. Moraju razviti istraživačko pitanje, izvesti kontrolirani eksperiment kako bi odgovorili na pitanje. Naložili ste im da svatko ponaosob radi projekt kako bi svaki rad bio individualan. Nekoliko učenika nikako ne napreduje. Stalno razgovaraju i smiju se, ne završavajući ništa.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

U vašem razredu je djevojčica koja je oduvijek bila odličan učenik. Uvijek je dobivala najviše ocjene, završavala zadaće na vrijeme i slagala se dobro sa svima. Zadnjih nekoliko tjedana, primijetili ste da je propustila nekoliko sati, nije radila zadaće i slabo je uradila kontrolne zadatke.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Držite sat matematike u srednjoj školi. Jedan učenik konstantno ometa sat. Priča sa učenicima okolo kada bi trebao mirno raditi, zbija šale dok podučavate i odvlači pažnju ostalih, uopće. Postajete nervozni i ljuti zbog njegovog ponašanja.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Podučavate učenike kako riješiti kompleksan aritmetički zadatak. Zadatak rješavate na ploči i kada ste gotovi, jedan učenik se javlja. Vi ga prozovete, no on vam ukazuje na grešku koju ste napravili. Ispostavlja se da je učenik u pravu. Osjećate se postišeno pred razredom.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Školski dan je počeo i učenici ulaze u učionicu. Kako ulaze na vrata, vidno su uzbuđeni, a neki su čak uznemireni. Kada ih pitate za objašnjenje, oni vam odgovore kako se vani dva dječaka tuku.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvratanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Vaša učionica je na drugom katu škole. Prozori gledaju ka skladištu koje je povezano sa glavnom zgradom. Jednoga popodneva, pisali ste po ploči na satu zemljopisa. Kako ste se okrenuli ka razredu, jedan učenik je iskočio kroz prozor na krov skladišta a zatim skočio na zemlju.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

Kada se nakon odmara vratite u razred posegnete za torbom kako bi izvadili knjigu. Vaša ruka napipa nešto neobično. Pogledate i shvatite da je to veliki insekt. Iz smijeha učenika vam je jasno da je netko od učenika namjerno učinio.

Šta biste trebali učiniti?

Korak 1 – Navedite što je moguće više razloga zbog kojih mislite da se dijete ovako ponaša?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

Korak 2 – Ne zaboravite na dugoročne ciljeve

Kakav dugoročni utjecaj želite imati na živote vaših učenika?

.....

.....

.....

Korak 3 – Fokusirajte se na toplinu

Na koje sve načine možete djetetu pružiti toplinu – drugim riječima, ljubav, zaštićenost, poštivanje i suosjećanje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 4 – Fokusirajte se na strukturu

Na koje sve načine možete osigurati strukturu – informacije, upute i potporu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Korak 5 – Uzvratite pozitivnom disciplinom

Kada ste naveli sve razloge djetetovoga ponašanja, dugoročne ciljeve kao i načine na koje ćete uspješno pružiti toplinu i izgraditi strukturu, šta mislite kakvo bi uzvraćanje pozitivnom disciplinom bilo najkonstruktivnije?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prelazak u školu

6- to 8- Year - Olds

9- to 12- Year - Olds

13- to 18- Year - Olds

ZAKLJUČAK

U priručniku se predstavljene principi pozitivne discipline primjenjivi u učionici, a to su sljedeći:

Identificiranje dugoročnih ciljeva učenja, pružanje topline i strukture, s obzirom na djetetovu razvojnu fazu kao i jedinstvene osobine i na koncu rješenje problema.

Vježbali ste primjenu ovih principa u uobičajenim izazovnim situacijama sa kojima se susreću grupe učenika različite dobi. Vježba će vam pomoći u budućem iznalaženju rješenja za niz sličnih situacija.

Naravno, teško je misliti jasno kada ste ljuti ili frustrirani. Kada osjetite kako vas ljutnja obuzima, zatvorite oči i mislite na:

1. Vaš dugoročni cilj
2. Važnost pružanja topline i strukture
3. Razvojnu razinu vaših učenika
4. Jedinstvene osobine

Zatim odvojite neko vrijeme za detaljni plan za primjenu pozitivne discipline koji vodi do ispunjenja vašeg cilja uz istovremeno poštivanje učeničkih potreba.

Na ovaj način, naučit ćete svoje učenike kako se nositi sa frustracijom, konfliktom i ljutnjom. Pružit ćete svojim učenicima vještine neophodne za život bez nasilja. Izgradit ćete samopoštovanje kod vaših učenika. Na koncu, vi ćete zaraditi poštovanje od strane vaših učenika.

Niti jedan nastavnik nije savršen. Svi pravimo greške. No trebamo učiti iz grešaka i raditi bolje u budućnosti.

Uživajte u vašem putovanju ka pozitivnoj disciplini.

Dodatak

Religijska stajališta

Bahá'í stajalište u odnosu na nasilje, djecu i ljudska prava

Iz zapisa Abdu'l-Bahá

Nije dozvoljeno udariti dijete ili ga omalovažiti jer će djetetov karakter postati izopačen bude li podložan udarcima ili verbalnom zlostavljanju.

U Božjim očima svi ljudi su jednaki; ne postoji razlika ili prednost među dušama unutar carstva njegove pravde i jednakosti.

Ne pripiši ni jednoj duši ono što sebi pripisao ne bi, niti kaži ono što učinio ne bi.

Baha'u'llah

Budističko stajalište u odnosu na kaznu (Odlomak)

Velečasni Kobutsu Malone
Budistički svećenik i zatvorski kapelan,
Engaged Zen Foundation

Ono što sam naučio je da bilo kakva forma kazne, fizička ili psihološka stvara rane, bol i kontraproduktivna je.

Reakcija na počinjeno djelo u vidu namjernoga nanošenja boli osobi, ni u kom slučaju ne može promijeniti učinak izvornoga djela niti može poslužiti kao nauk koji bi možda probudio počinitelja. Fizički ili emotivni bol, ozljeda ili kazna nanosena djetetu ili odrasloj osobi samo stvara traumu, koja ne samo da oštećuje kažnjenu osobu već porobljava i one koji su nanijeli bol.

Kazna, fizička ili bilo koja druga, bez obzira na opravdanost, ne prihvatljiva je i neoprostiva jer potkopava sposobnost ljudi da sagledaju stvari sa punom jasnoćom i kviri mogućnost za istinsko iscjeljenje.

Jedina istinski učinkovita i uspješna metoda korekcije ponašanja je ona koji uključuje suosjećajnu komunikaciju, izobrazbu, odmjerenu disciplinu. Kazna nije nikada donijela istinske promjene u načinima ljudske djelatnosti i razmišljanja.

Budističko stajalište u odnosu na ulogu edukatora (Odlomak)

Iz „Constitution for Living“, iz Phraphomkhunaphon (P.A. Payutto);
prijevod na engleski Bruce Evans, Religious Affairs Printing Press, Office
of National Buddhism Bangkok, Thailand, decembar 2004

Nastavnik je:

- *Nadaren dobrotom i suosjećanjem*, pokazuje zanimanje za svoje učenike i njihovu dobrobit; ima prisnost, stvara opuštenu i familiarnu atmosferu, ohrabruje učenike na pitanja i dileme.
- *Vrijedan poštovanja*; čvrst, drži se principa, ponaša se u skladu sa zvanjem, potiče osjećaje umirenja utočišta i sigurnosti.
- *Inspirativan*; istinski učen i mudar, onaj koji stalno uči i radi na sebi, hvalevrijedan i primjeren.
- *Uspješan govornik*; zna kako jasno objasniti pojmove zna kada i kako govoriti, upućuje, upozorava i sposoban je savjetnik.
- *Strpljiv je sa riječima*; dragovoljno sasluša pitanja i dileme, bez obzira koliko banalni bili, nosi e sa upozorenjima, kritikama čak i neprikladnim komentarima bez osjećaja uvrede ili bezvoljnosti.
- *Sposoban je objasniti* i najkompliciranije pojmove jasno i može ih na isti način i podučavati.
- *Idol* koji ne vodi učenike na način koji bi bio štetan, beznačajan ili neprikladan po njih.

Sposoban nastavnik:

- Bez obzira što se podučava, nastoji objasniti razloge koji stoje iza pojma te ih analizira kako bi ih učenici mogli razumjeti jasno, kao da im netko, vodeći ih za ruku, pokazuje svaku fazu procesa posebice.
- *Potiče vježbu*, podučavajući na način koji omogućava onome koji sluša da uvidi važnost određenoga pojma ili procesa, cijeni tu vrijednost, prihvati ju i motiviran je za primjenu koncepta u praksi.
- *Budi hrabrost*; budi slušatelje na revnost, interes, spreman i čvrst stav za primjenu konceptata u praksi, bez straha od preprjeka i poteškoća.
- *Nadahnuje radost*; stvara atmosferu zabave, veselja, te tim veseljem i radošću, nadahnuje slušatelje nadom i vizijom dobrog rezultata i puta ka uspjehu.

Ne čini drugima ono što i sam smatraš bolnim.

Buddha, Udana-Varga 5:18

Kršćansko stajalište u odnosu na disciplinu

Iz: Parenting with Grace (Roditeljstvo s milošću) Gregory K. Popcak.
Our Sunday Visitor, Inc. Huntington, Indiana, SAD, 2004.

Disciplina se manje bavi nastavnom usklađenom sa zakonom a više nastavom i odnosima dubljim u smislu štovanja i ljubavi.

Disciplina uči da je “ Ljubav ne čini zla bližnjemu. Ljubav je dakle izvršenje zakona.” (Poslanica Rimljanima 13:10)

Disciplina jako poštuje konzistenciju. Podrazumijeva se da će mehanizmi koji mi pomognu u kontroli ponašanje kada sam trogodišnjak biti tu da mi pomognu i kada sam tridesetogodišnjak. Kao takva, disciplina nastoji koristiti samo one intervencije koje bi bilo prikladno sredstvo pomoću kojeg se stvaraju promjene u odnosima odraslih.

Disciplina podrazumijeva da je i ponašanje vještina koja se može podučiti, poput matematike ili čitanja. Zbog toga primjenjuje metode koje svaki dobar nastavnik primjenjuje: dobri odnosi/izgradnja prisnosti, poučne priče („emotivne priče u slikama“) sa logičkim slijedom, primjeri iz stvarnog života, podjela iskustava (primjena discipline), preusmjeravanje, vježba, pružanje informacija na respektabilne, reiterabilne i različite načine. Ljudi koji disciplinu primjenjuju na učinkovit način nisu specifični u postavljanju toliko ograničenja koliko načina na koje su svojevrsna ograničenja provedena i podučena.

Disciplina uviđa da nasilje nije dobro nastavno sredstvo.

“Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima. To je, doista, Zakon i Proroci.”

Isus, Matej 7,12

Islamsko stajalište o obrazovanju

Poruka Velikog ajatolaha Abdolkarim Mousavi Ardebeli, Svjetski dan djece, Qom, Iran
oktobar, 2007.

Svi poslanici i više duhovne instance nas uče da djecu treba štiti, njihova tijela i um. Prema Allahovim uputama, svi koji se susreću sa djecom na ovaj ili onaj način dužni su im osigurati najbolje obrazovanje i zdravstvenu zaštitu, te im usaditi osjećaj samopouzdanja.

Moramo priznati da je naša gorka istina i prisutnost nasilja nad djecom u mnogim domovima, obiteljima i društvima širom svijeta. Sva sredstva, uključujući i uzvišene poruke Allaha kao i duhovni utjecaj vjerskih poglavara bi trebali biti usmjereni ka otklanjanju nasilja nad djecom. Pravilnu primjenu nastavnih metoda bi trebali učiti svi. Moramo znati, a i ostale podučavati da je lijepim ponašanjem možemo postići više kada je u pitanju obrazovanje djece.

Niti jedan od vas ne vjeruje dok ne poželi drugima ono što sebi želi.

Broj 13. iz Četrdeset hadisa imama Al-Nawawi-ja

Fetva na fizičko kažnjavanje; Profesor Imam Hadd Amin Ould Al-Salek, Imam Stare Džamije, Nouakchott, i Predsjednik Imama i Koalicije Uleme za prava žena i djece, Mauritanija, juni, 2009.

Potrebno je, hitno i konačno odustajanje od udaranja djece, bez obzira na opravdanja. To nije samo u skladu sa zakonom i pobožnosti, ili u skladu s načelima i ciljevima slavnoga šerijata, već je to, također, bitno za dobrobit djeteta, učitelja, obitelji i društva. Također je potrebno usvojiti znanstvene obrazovne metode u odgoju djece, po uzoru na one koje je propovijedao i primjenjivao prvi odgajatelj i učitelj, Muhamed S.A.W.S, čija su učenja bila čista ljubaznost, ljubav i dobrota.

Hindu stajalište u odnosu na fizičko kažnjavanje

Iz *Living with Siva* (Život sa Šivom)
Saprema Vyavaharah
Himalayan Academy

Hindusi su mi katkad govorili: „Šamaranje ili šibanje djece kako bi slušala je dio naše kulture.“ Ne mislim tako. Hindu kultura je kultura dobrote. Hindu kultura podučava ahimsa-u, ne-ozljeđivanje na fizičkom, mentalnom ili emotivnom planu. To što se propovijeda je protiv ahimsa-e, bolnost (hurtfulness).

Postoji stara tamilska poslovice koja je često izgovorena prije ili poslije šamaranja ili udaranja djeteta: Adium uthaium uthavu vathu pol annan thambi uthava maddar. U prijevodu: „Više će ti pomoći batina nego starija i mlađa braća“. Čini se da je ova poslovice, redovno štampana u udžbenicima nekih škola, podučavana i primjenjivana kao pravedna.

Ove činjenice me potiču da zapitam Hindu zajednicu širom svijeta: kakva zastrašujuća očekivanja usađujemo u mlade umove? Učiti do ponoći kako bi izbjegli plastični kabl preko leđa?! Slušaj učitelja ili ćeš 'dobiti' kaiš ili štap, a zatim i šamar kod kuće zbog batina u školi?! Koliko još šloka* promovira himsu, nasilje, a doma više uputa za fizičko kažnjavanje? Da li j naša namjera prenijeti taj užasan stav s koljena n koljeno?

Ovo je suma dužnosti: ne čini drugima što bi tebi nanijelo bol.

Mahabharata 5, 1517

Đainističko stajalište u odnosu na nasilje

Iz *Non-violence and Its Many Facets* (Nenasilje i mnogi aspekti ne-nasilja)
YM Acharya Mahapragya; Prijevod na engleski RP Bhatnagar Jain Vishva
Publisher Bharati, Ladnun, Indija, januar, 1994.

Ukoliko se ne uspostavi nenasilje i naš cjelokupan život ne bazira na istome, dominantno nasilje u društvu je nemoguće iskorijeniti. Što zapravo znači pojam ne-nasilje? Ono počiva na jedinstvu i jednakosti svih duša – duša osjetilnih i svjesnih. Kada spoznamo da je svako živo biće podložno bolu i zadovoljstvu na isti način kao i mi, te da im, stoga, ne smijemo nanositi bol, potlačivati i iskorištavati ih, uskraćivati im prava, na putu smo da shvatimo pravo značenje ne-nasilja.

Ophoditi se prema svim stvorenjima na svijetu kako bismo željeli da se s nama ophodi.

Mahavira, Suktrakritanga I, 11.33

Jevrejsko stajalište u odnosu na obrazovanje

Iz *To Raise a Jewish Child* (Odgojiti jevrejsko dijete)

rabin Hayim Donin

Basic Books, New York, 1977.

Jevrejska izobrazba u svom najboljem obliku nastoji dijete potaknuti na razmišljanje, na propitivanje i analiziranje. Održavanje dobrih fizičkih navika doprinose i mentalnom zdravlju.

To daje osjećaj važnosti i osjećaj samopoštovanja, osjećaj da postoji svrha i smisao u životu kao i zadovoljstvo pripadnosti narodu, koji sačinjava povijesnu vjersko-nacionalnu zajednicu. Jevrejsko obrazovanje se bavi intelektom, dodiruje emocije, a to skupa utječe na ponašanje.

Ono što je mržnja za tebe, ne čini bližnjem. Ovo je sva Tora, sve ostalo je komentar.

Talmud, Shabbat 31a

Sikh stajalište u odnosu na disciplinu

Iz *Parenting Tips* (Roditeljski savjeti)

Sikh Awareness Society

www.sasorg.co.uk

Od svih oblika kazni koje roditelji primjenjuju, najgore kontraindikacije nosi fizička kazna. Djeca koja se tuku, batinaju i šamaraju su sklonija vršnjačkome nasilju. Veća je vjerojatnoća za takvu djecu da izrastu u siledžije, te da će nesuglasice rješavati agresivnim ophođenjem.

Najbolji način da steknete poštovanje od djece jeste da ih tretirate sa istovjetnim poštovanjem. Sa istim se poštovanjem obraćajte vlastitom djetetu sa kojim bi se obratili nekome drugome. Razgovarajte sa djetetom pristojno. Poštujte njegovo/njezino mišljenje. Pažljivo ga/je slušajte. Budite dobri prema njemu/njoj. Udovoljite mu/joj kada možete. Djeca se ophode prema drugima onako kako se roditelji prema njima ophode. Vaš odnos sa vašim djetetom je temelj njegovih/njenih odnosa sa drugim ljudima u budućnosti.

Ne stvarajte neprijateljstvo ni sa kime jer Bog je u svima.

Guru Arjan Devji 259

O AUTORICI

Prof. dr. Joan E. Durrant je dječja klinička psihologinja i vanredna profesorica porodičnih društvenih znanosti na Univerzitetu Manitoba u Winnipegu, Kanada. U svom radu susrela se sa brojnom djecom i njihovim porodicama, nastojeći im pomoći da pronađu pozitivna rješenja za svoje porodične sukobe. Radi na istraživanju faktora koji navode roditelje na fizičko kažnjavanje djece, kao i na utjecaju zakona kojima se zabranjuje fizičko kažnjavanje. Njezina istraživanja objavljivana su u stručnim časopisima uključujući Child Abuse and Neglect (Zlostavljanje i zanemarivanje djece), stručnom časopisu Journal of Social Welfare and Family Law (O Zakonu o socijalnoj skrbi i porodičnom zakonu), International Review of Victimology (Međunarodnom izvještaju iz područja viktimologije), International Journal of Children's Rights, and Youth and Society (Međunarodnom stručnom časopisu o pravima djece, omladini i društvu), Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma. (Časopis o agresivnosti, maltretiranju i traumi), kao i u nekoliko knjiga.

Dr. Durrant je glavna istraživačica i koautorica Canadian Joint Statement on Physical Punishment of Children and Youth (Zajedničke izjave o fizičkom kažnjavanju djece i omladine državne koalicije organizacija u Kanadi); članica "Research Advisory Committee of the United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children".

(Savjetodavnog odbora za istraživački rad na studiji Glavnog sekretara Ujedinjenih naroda o nasilju na djecom) i korednica publikacije "Eliminating Corporal Punishment: The Way Forward to Constructive Discipline" (Ukidanje fizičkog kažnjavanja: Put ka konstruktivnoj disciplini, UNESCO).

Aktivna u javnom školstvu, Dr. Durrant priprema materijale o odgojanju djece za kanadsku vladu, te učestvuje na radionicama za roditelje i stručnjake u mnogim zemljama, u svojstvu govornice na temu fizičkog kažnjavanja i pozitivnog odgoja djece.

Dr. Durrant je autorica knjige za roditelje: "Positive Discipline: What It Is and How To Do It" (Pozitivna disciplina: što je to i kako je primijeniti?), koja je dostupna na engleskom jeziku na: <http://seap.savethechildren.se>

Na globalnom nivou dolazi do sve većeg priznavanje prava učenika na disciplinu koja poštuje njihovo dostojanstvo i uloge pozitivne discipline u učenju djece. Nastavnici se sve više upućuju na nekorištenje fizičkog ili ponižavajućeg kažnjavanja i da umjesto toga koriste pozitivnu disciplinu. Ali, nastavnici često pitaju: „Šta je pozitivna disciplina i kako je provoditi?“

Ovaj priručnik daje temelje i principe pozitivne discipline u učionici. Kod pozitivne discipline se radi o razumijevanju načina na koji učenici uče, izgradnje njihovih vještina i unaprjeđenja samodiscipline koja im je potrebna kako bi bili uspješni učenici. Kako bi prakticirali te vještine, date su vježbe koje pomažu nastavnicima da te principe pretvore u praksu u velikom broju situacija. Na kraju, korištenje pozitivne discipline smanjuje vrijeme koje nastavnici troše na pitanja o ponašanju, tako da mogu posvetiti više vremena nastavi.

Ovaj priručnik je namijenjen nastavnicima učenika svih nivoa, kao i direktorima, upravnicima škola, nastavnom osoblju, asistentima u nastavi, i ostalim profesionalcima uključenim u obrazovni sistem.

1. Djeca imaju pravo na obrazovanje sa ciljem ostvarenja tog prava na progresivan način i na osnovu jednakih šansi.

2. Školskom disciplinom se mora upravljati na način koji je konzistentan sa dječjim ljudskim dostojanstvom i u skladu sa ovom Konvencijom.

Član 28
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta